

Riikka Pitkänen

Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen ja niiden yhdistyminen arkeen

Tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen kehittäminen avokuntoutuksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Fysioterapeutti YAMK
Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Tutkimuksellinen kehittämistyö
8.1.2024

Tekijä	Riikka Pitkänen
Otsikko	Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen ja niiden yhdistyminen arkeen: Tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen kehittäminen avokuntoutuksessa.
Sivumäärä	38 sivua + 6 liitettä
Aika	8.1.2024
Tutkinto	Fysioterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Yliopettaja Salla Sipari Lehtori Sari Helenius
<p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Työn toimintaympäristönä oli Pirkanmaan hyvinvointialueen vastaanottopalveluiden toimialueen avokuntoutuksen vastuualue.</p> <p>Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutui toimintatutkimuksena ja aineisto kerättiin laadullisin menetelmin kahdessa aineistonkeruun ja kehittämisen vaiheessa. Aineiston keruu tapahtui yhteiskehittelymenetelmin toteutuneissa työpajoissa, ja tiedon tuottajina olivat avokuntoutuksen ammattilaiset. Tutkimuksellisen kehittämistyön aineiston analysointi tapahtui laadullisen aineistolähtöisen sisällön analyysillä.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen lähtökohtana oli asiakkaan toimijuuden toteutuminen. Tavoitteiden laatimisessa toimijuuden toteutumiseen tarvitaan tietoa ja ymmärrystä niin asiakkaan kuin ammattilaisen osalta. Tiedon tarkoituksena on lisätä ymmärrystä siitä, mitä toimijuus tarkoittaa asiakkaan osallisuudella tavoitteen laatimisessa. Asiakas pystyy vaikuttamaan aktiivisena toimijana tavoitteeseen ja tavoitteiden laatimisessa osallistuminen edistää tavoitteiden arkeen yhdistymistä. Asiakkaalle annetaan mahdollisuus valmistautua tavoitteiden laatimiseen ja pohtia ennakkoon arjessa toimimisen sujumista ja tarpeita muutokselle. Tavoitteiden laatimiseen otetaan mukaan asiakkaan omaiset ja lähiverkosto sekä heidän osallisuuttaan tuetaan. Heille tarjotaan tietoa, jotta ymmärrys asiakkaan tilanteesta lisääntyisi. Tavoitteiden laatimisessa ammattilainen tarkentaa keskustelua sanoittamalla, jotta saavutetaan yhteinen ymmärrys ja yhdistetään keskustelua asiakkaan arjessa toimimisen kanssa. Tavoitteiden laatimisen perustana on, että tavoitteet vastaavat asiakkaan tarpeita arjessa toimimiseen ja arjen sujumiseen.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista esille nousi, että tavoitteiden arkeen yhdistäminen on haastavaa ja konkreettiset toimintatavat jäävät usein tavoitteen laatimisen tasolle. Toimintakäytännöissä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi tehdään mahdolliseksi asiakkaan toimijuus tavoitteiden laatimisessa, tunnistetaan asiakkaan tarpeet arjessa toimimisen sujumiseksi ja laaditaan tavoitteet yhdistäen arkeen. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia voidaan hyödyntää niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti kuntoutuksen eri toimintaympäristöissä, kun pyritään kehittämään tavoitteita, jotka vastaavat asiakkaan tarpeita. Tulokset ovat pohjana myös kehittämiselle, jossa kuntoutuksen palveluita, kuten tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kuntoutustarpeen arvioimista, viedään asiakkaan tarpeiden mukaisesti hänen arkeensa.</p>	
Avainsanat	Tavoitteen laatiminen, tarpeiden tunnistaminen, arkiympäristö toimijuus, kuntoutus

Author	Riikka Pitkänen
Title	Integrating client needs into goal setting and incorporating them into daily life: Developing practices for goal setting on rehabilitation.
Number of Pages	38 pages + 6 appendices
Date	8 January 2024
Degree	Master of Health Care
Degree Programme	Rehabilitation
Instructors	Salla Sipari, Principal Lecturer Sari Helenius, Senior Lecturer
<p>The purpose of the research development work was to develop operating practices for setting goals that match the client's needs and integrating them to everyday life. The working environment of the work was the area of responsibility for open rehabilitation in the domain of the reception services of the Pirkanmaa welfare area.</p> <p>The research and development work was conducted as action research, and the data was collected through qualitative methods in two phases of data collection and development. The data collection took place through co-development methods in workshops, with open rehabilitation professionals acting as knowledge producers. The analysis of the data in the research and development work was conducted using qualitative content analysis.</p> <p>Based on the results of the research and development work, the starting point for creating goals that meet the client's needs was the realization of the client's agency in the operational practices. In order to achieve the realization of agency in goal-setting, knowledge and understanding are needed from both the client's and professional's perspectives. The purpose of knowledge is to increase understanding of what agency means in terms of client participation in goal-setting. The client is able to influence as an active agent in goal-setting, and their participation in goal formulation promotes the integration of goals into everyday life. The client is given the opportunity to prepare for goal-setting and reflect in advance on how their everyday life is going and what needs there are for change. The client's relatives and close network are involved in goal-setting, and their participation is supported. They are provided with information in order to increase their understanding of the client's situation. In goal setting, the professional clarifies the discussion by verbalizing it to achieve a shared understanding and connects the conversation with the client's everyday life. The foundation of goal setting is that the goals correspond to the client's needs for everyday functioning and the smooth flow of daily life.</p> <p>Based on the results of research and development work, it was found that integrating goals into everyday life is challenging, and concrete actions are often left at the level of goal formulation. In the practices of action, enabling the integration of goals into everyday life requires facilitating the client's agency in goal setting, in order to facilitate the client's everyday functioning, we identify their needs and create goals that are integrated into their daily life. The results of research and development work can be utilized in various rehabilitation settings, both locally and nationally, when developing goals that meet the client's needs. The results are also the basis for development, where rehabilitation services, such as assessing rehabilitation needs in this research and development work, The services are advanced according to the client's needs, tailored to their everyday life.</p>	
Keywords	Goal setting, identifying needs, everyday life, agency, rehabilitation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen	2
2.1	Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen	2
2.2	Asiakkaan yksilöllisten tarpeiden tunnistaminen	3
2.3	Asiakkaan toimijuus tavoitteiden laatimisessa	3
3	Kuntoutustarpeen arvioinnissa laadittavien tavoitteiden yhdistyminen arkeen	5
3.1	Tavoitteiden laatiminen kuntoutustarpeen arvioinnissa	5
3.2	Asiakkaan tavoitteiden yhdistyminen arkeen	7
4	Toimintaympäristön kuvaus	9
5	Tarkoitus, tavoite ja tuotos	10
6	Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut	10
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	10
6.2	Tiedontuottajien valinta ja kuvaus	12
6.3	Aineiston hankinta	13
6.4	Aineiston analysointi	15
6.5	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	16
7	Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi	18
7.1	Tavoitteiden laatimista edistävät tekijät	18
7.2	Tavoitteiden laatimista heikentävät tekijät	20
7.3	Nykyiset toimintakäytännöt tavoitteiden laatimisessa	22
7.4	Tarvittavat yhteiset toimintakäytännöt tavoitteiden laatimisessa	24
8	Kuvaus toimintakäytännöistä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi	26
9	Pohdinta	28
9.1	Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten tarkastelu	28
9.2	Tutkimuksellisen kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi	31
9.3	Tutkimuksellisen kehittämistyön eettiset kysymykset	32
9.4	Tutkimuksellisen kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	33

Liitteet

Liite 1. Kutsu ammattilaiselle työpajaan

Liite 2. Tiedote tutkimuksellisesta kehittämistyöstä ammattilaiselle

Liite 3 Tutkimuksen tietosuojaseloste

Liite 4. Suostumus

Liite 5. Työpaja runko

Liite 6. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

1 Johdanto

Kuntoutuksen näkökulman muutos on vahvistanut asiakkaan osallisuutta kuntoutuksessa. Kuntoutuksessa korjaava näkökulma on muuttunut tavoitteelliseen ja aktiiviseen kuntoutumisen tukemiseen (Autti-Rämö & Salminen & Rajavaara & Melkas 2022: 13). Kuntoutus on tavoitteellinen ja muutoksen tähtäävä prosessiksi, jonka tarkoitus on tukea asiakkaan arjen sujumista ja arkiympäristössä toimimista (Sipari & Mäkinen 2012: 12). Lähtökohtana on yksilön selviytyminen fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä ja kuntoutuksella pyritään edistämään ihmisen hyvinvointia ja selviämistä hänen omassa toimintaympäristössään (Sipari & Mäkinen 2012: 17).

Kuntoutuksen näkökulman muutos on ohjannut tarkastelemaan myös kuntoutuksen prosesseja monialaisesti. Samankaltaisia palvelukokonaisuuksia kehitetään kohti tarvelähtöisyyttä (Koivuniemi & Holmberg-Marttila & Hirso & Mattelmäki 2014: 88–89). Palveluiden kehittämistä ohjaava terveydenhuoltolaki (1326/2010) vahvistaa asiakkaan asemaa ja turvaa yhdenvertaisuutta. Yksittäisistä organisaation palveluista ollaan siirtymässä monialaisiin asiakkaan tarpeen mukaisiin palveluverkostoihin (Koivuniemi & Simonen 2011: 141). Kuntoutustoimintaa rajapinnoilla ja yhteistyötä tulee kehittää niin, että palvelut toteutuisivat ihmisen tarpeiden mukaisesti ja omassa arkiympäristössä (Sipari & Mäkinen 2012: 17). Sillä asiakkaalle ei ole merkitystä tietää mikä organisaatio palvelua tuottaa, vaan nimenomaan arjen sujuminen (Sipari & Mäkinen 2012: 32).

Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen kehittäminen vahvistaa asiakkaan omaa aktiivista toimintaa kuntoutumisen ja arjen toimimisen edistämiseksi (Autti-Rämö ym. 2022: 13). Tavoitteiden laatimisen lähtökohdat ovat asiakkaan tarpeiden tunnistaminen ja merkityksellisten asioiden arviointi suhteessa asiakkaan omaan ympäristöön (Paltamaa & Kaakkurinrinne 2022: 43). Konkreettiset tavoitteet mahdollistavat kuntoutumisen hyödyn siirtymisen asiakkaan arjen toimimiseen ja näin ollen kuntoutuksen vaikuttavuuden vahvistumiseen (Autti-Rämö & Mikkelsson & Lappalainen 2022: 68). Asiakkaan osallisuus kuntoutuksessa saattaa jäädä rajalliseksi, jolloin tavoitteet eivät vastaa hänen tarpeitaan tai yhdisty arkeen (Autti-Rämö ym. 2022: 13). Tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen kehittäminen edistää asiakkaan osallisuutta tavoitteiden laatimisessa, tarpeita vastaavien tavoitteiden saavuttamista sekä tavoitteiden yhdistymistä arkeen. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

2 Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen

2.1 Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen

Kuntoutuksen tehtävänä on edistää ja tukea asiakasta toimimaan omassa arjessaan, että hänen haluamansa muutokset olisivat mahdollisia (Karhula & Sellman & Sipari & Ylisassi 2022: 289). Muutos tapahtuu prosessin omaisesti toiminnan kautta, jossa asiakkaalla on aktiivinen rooli (Autti-Rämö ym. 2022: 13). Arjessa toimiminen määrittelee minkälaista suoriutumista se asiakkaalta edellyttää, jotta arki sujuu mielekkäällä tavalla. Suoriutumiseen vaikuttavat jokaisen yksilöllinen arkiympäristö, joka vaihtelee esimerkiksi kodin, työpaikan ja koulun vaatimusten osalta. Näin ollen kuntoutumisen merkityksellisyys muodostuu arjen selviytymisen kannalta. (Karhula ym. 2022: 288–292.)

Tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen edellyttää vuorovaikutuksellista yhteistyötä asiakkaan ja ammattilaisen välillä. Yhteistyö vaatii asiakkaan näkökulmien kuulemisen, jotta hänelle merkitykselliset asiat ja arvot tulevat kuulluksi. (Maribo & Jensen & Madsen & Handberg 2020.) Olennaista on saada asiakas vuoropuheluun tiedon keräämisen sijaan, jotta osapuolet varmistuvat siitä, että keskusteluiden perusteella on saavutettu yhteinen ymmärrys. Vastavuoroinen keskustelu mahdollistaa sen, että yhteisesti laaditut tavoitteet ovat tarpeisiin nähden suunniteltuja ja yksilöllisiä. Asiakkaan tarpeiden mukaiset tavoitteet edistävät myös niiden saavuttamista (Preene & Soberg & Dalen & Nyquist & Jahnsen 2021). Asiakkaan ja ammattilaisen yhteinen kieli ja tavoitteiden merkityksellisyys saavutetaan, kun ymmärretään tavoitteen laatimisen lähtökohdat (Plant & Tyson & Kirk & Parsons 2016). Onnistunut tavoitteiden laatiminen edellyttää asiakkaan mukaan ottamista tasavertaisena kumppanina. Kumppanuuden saavuttaminen vaatii ammattilaisen osaamista ja syvällisempää ymmärrystä tavoitteen laatimisen prosessista. Ammattilaiset ovat kokeneet tavoitteen laatimisen haastavana, ja asiakkaan kanssa yhteistyö jääkin todellisuudessa vähäisemmäksi, mitä ammattilaiset suunnittelivat ja arvioivat sen olevan. (Baker & Marshak & Rice & Zimmerman 2001.)

Asiakkaan tarpeita vastaava tavoite on asiakkaalle merkityksellinen ja realistinen, sekä lisäksi niissä huomioidaan yksilölliset voimavarat ja mahdolliset rajoitteet (Autti-Rämö ym. 2022: 66). Tavoitteiden laatiminen aloitetaan asiakkaalle merkityksellisten asioiden tunnistamisella (Laukkala & Tuomi & Sukula 2015: 14; Musikka-Siirtola & Anttila 2015:

22). Tavoitteen yhdistyminen asiakkaalle merkityksellisiin asioihin ja kuntoutumisen tarpeisiin auttavat tavoitteen selkeyttämisessä ja tarkentamisessa. Tavoite yhdistetään asiakkaan arjen toimintoihin ja sieltä nouseviin tarpeisiin. (Karhula ym. 2022: 285.) Toisaalta asiakkaan omat näkemykset ja itselleen merkitykselliset asiat tavoitteen laatimisessa eivät aina kohtaa ammattilaisen näkemyksiä. (Maribo ym. 2020).

2.2 Asiakkaan yksilöllisten tarpeiden tunnistaminen

Kuntoutuksen lähtökohtana on asiakkaan yksilölliset tarpeet ja muutoksen haluaminen arjen toimintojen osalta, joiden perustana on merkityksellisten asioiden tunnistaminen asiakkaan omaan ympäristöön suhteutettuna (Paltamaa & Kaakkuriniemi 2022: 43). Yksilölliset tarpeet ohjaavat tavoitteen laatimista ja tavoitteiden kohdentumista asiakkaan tarpeita vastaavaksi (Alanko & Karhula & Piirainen & Kröger & Nikander 2017: 32).

Asiakkaan yksilöllisten tarpeiden tunnistaminen edellyttää asiakkaan arkiympäristöön tutustumista. Arjen toimintaa kartoitetaan suoriutumisen ja osallistumisen tasolla sekä asiakkaan subjektiivisilla kokemuksilla. (Karhula ym. 2022: 288.) Tarpeet nousevat asiakkaan kokemuksista ja näkemyksistä arjen toimintojen sujumiseksi. Varsinainen kuntoutumisen muutosprosessi lähtee liikkeelle havaitusta epäkohdasta arjen toimintojen osalta ja tavoitteena on toivottu muutos arjen sujuvoitumiseksi. Epäkohtien tarkastelussa ei kiinnitetä huomiota yksinään ongelmiin tai siihen johtaviin syihin, vaan niiden tunnistamisen jälkeen siirrytään ratkaisuihin. (Karhula ym. 2022: 282–284.)

Asiakasta autetaan oman tilanteen tarkastelussa erilaisten kysymysten, tehtävien ja toimintakäytäntöjen avulla, joissa tarkoituksena on kokemusten tulkitseminen uusista näkökulmista. Ammattilaisen käyttämän motivoivan haastattelun avulla voidaan keskustelun keinoin tukea kuntoutusprosessin alkua ja muutosta. Motivaatio muutokseen syntyy asiakkaan omasta halusta ja valmiudesta suhteessa omaan tarpeeseen ja ongelmaan. (Karhula ym. 2022: 281.)

2.3 Asiakkaan toimijuus tavoitteiden laatimisessa

Asiakkaan toimijuus muodostuu oman elämän hallinnasta ja mahdollisuudesta tehdä omaa elämää koskevia valintoja sekä suunnitelmia. Toimijuudella tarkoitetaan arjessa selviytymistä ja osallisuutta yhteiskuntaan omista lähtökohdista käsin. (Reunanen

2018: 55.) Asiakasta tuetaan omien voimavarojen löytämisessä ja käyttöönnotossa (Salminen & Järvikoski & Härkäpää 2022: 30).

Tavoitteen laatimisessa ammattilaisen lähestymistapa on ratkaiseva tekijä paljon asiakkaalla mahdollista osallistua tavoitteen laatimiseen. Lähtökohta asiakkaan kuulemiseen ja osallistumiseen on avoin ja vuorovaikutuksellinen viestintä. (Leach & Cornwell & Haines 2009.) Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa tavoitteiden laatimiseen, arvioimiseen ja kuntoutuksen suunnitteluun yhdessä ammattilaisen kanssa. Kuntoutuksen suunnittelussa päätökset muodostuvat yhteistoiminnalla, jolloin asiakas ja ammattilainen tekevät päätökset yhdessä. Asiakkaan voimavarat ja valmiudet vaikuttavat hänen osallisuutensa tasoon tavoitteen laatimisessa, jolloin ammattilaisen tehtävänä on huomioida asiakkaan tarvitsema tuen ja ohjauksen määrä. (Karhula ym. 2022: 280–281.) Täysivaltaista osallistumista tavoitteen laatimiseen mahdollistaa tietoisuus omasta roolista ja vallasta (Alanko ym. 2017: 24).

Osallisuutta laajempi toimijuuden käsite tarkoittaa aktiivista ja tietoisista otetta tavoitteen laatimisessa sekä asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa omiin kuntoutumisen päätöksiin (Karhula ym. 2022: 281). Toimijuus on yhteisöllistä ja vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa asiakas osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun ja päätöksen tekoon tasavertaisena jäsenenä (Ylisassi ym. 2018: 5). Asiakkaan toimijuutta tuetaan asiakkaan ja ammattilaisen yhteisesti laatimisilla tavoitteilla, ja asiakkaalla tulee mahdollisuus päättää itselleen merkityksellisistä tavoitteista (Alanko ym. 2017: 24).

Ammattilaisella on keskeinen rooli asiakkaan ohjaamisella tavoitteen laatimisen prosessiin, jotta tasavertainen yhteistyö toteutuu. Perehdyttämällä lisätään asiakkaan ymmärrystä prosessista ja osallisuuden tärkeydestä. Prosessin ja yhteistyön onnistuminen edellyttää asiakkaan motivaatiota, halukkuutta, sitoutumista ja valmiutta siihen. (Baker & Marshak & Rice & Zimmerman 2001.) Asiakkaan tietoisuus omasta roolista tavoitteen laatimisessa lisää aktiivisuutta myös kuntoutumisessa ja osallisuuden lisääntymisenä kodin ulkopuolella (Reunanen 2018: 55).

Vastakohtana toimijuus voi näkyä asiakkaan omina käsityksinä kuntoutumisesta ja muutoksen vastustamisena. Olennaista kuntoutuksessa onkin muutokseen sitoutuminen ja puheiden muuttaminen arjessa toiminnaksi. Tarkoituksena ei ole yksinomaan asiakkaan toiveisiin vastaaminen, vaan tarpeiden ja ongelmien pohjalta ratkaisujen hakeminen yhteistoiminnan keinoin. Toimijuuden korostaminen ei kuitenkaan tarkoita asiakkaan jättämistä yksin tavoitteiden laatijaksi, vaan ammattilainen tukee tavoitteen laa-

timisessa ja kuntoutusprosessin vaiheissa. (Karhula ym. 2022: 282.) Ammattilaisten toimintatapoja kehittämällä ja tunnistamalla lisätään asiakkaan osallisuutta tavoitteen laatimisessa (Baker ym. 2001).

3 Kuntoutustarpeen arvioinnissa laadittavien tavoitteiden yhdistyminen arkeen

3.1 Tavoitteiden laatiminen kuntoutustarpeen arvioinnissa

Lääkinnällisen kuntoutuksen tarve arvioidaan aina julkisessa terveydenhuollossa. Kuntoutuksen perustana on kuntoutussuunnitelma, joka ohjaa kuntoutuksen suunnittelua ja toteutumista (Terveydenhuoltolaki 1326/2010). Kuntoutuksen tarve arvioidaan yksilöllisesti ja niiden perusteella suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet. Kuntoutustarpeen arvioinnin lähtökohdat vaihtelevat tarpeiden mukaan, jolloin tarkoituksena voi olla nykytilanteen kartoittaminen, kuntoutustoimenpiteiden suunnittelu tai kuntoutuksen vaikuttavuuden arviointi (Paltamaa & Kaakkuriniemi 2022: 43–44). Arvioinnilla tulee olla perusteet sekä johtaa aina johonkin päämäärään (Sainio & Salminen 2022: 262). Kuntoutustarpeen arviointiin on varata riittävästi aikaa, koska dialoginen työskentely ja yhteistoiminnan rakentuminen vaativat aikaa. (Karhula ym. 2022: 282.)

Toimintakyky ei ole pysyvä ominaisuus, vaan sille on ominaista vaihdella erilaisissa elämäntilanteissa ja ympäristöissä (Musikka-Siirtola & Anttila 2015: 22). Toimintakyvyn muutokset tulee huomioida arvioinnissa, jossa kartoitetaan toimintakykyä ja kokonaiskuvaa yhdessä asiakkaan, tarvittaessa hänen lähipiirinsä ja ammattilaisen yhteistyöllä. Toimintakykyä arvioidaan maailman terveysjärjestön biopsykososiaalisen käsitemallin ICF-luokituksen mukaisesti, joka mahdollistaa kokonaisvaltaisen toimintakyvyn kuvauksen ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisen. Kokonaisvaltaisessa toimintakyvyssä huomioidaan niin fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ominaisuudet kuin niiden välinen vuorovaikutuksellisuus. Muutokset yhdessä osa-alueessa vaikuttavat osaltaan muihinkin osatekijöihin. (Salminen ym. 2022: 23.) ICF-luokituksen avulla suoriutumisen ja osallistumisen lisäksi huomioidaan myös ympäristö- ja yksilötekijöitä, joita ovat esim. arjen toimintaympäristö ja elintavat. Toimintakyvyn arvioinnin tarkoituksena on kartoittaa asiakkaan tarpeita arjessa suoriutumisen kannalta (Paltamaa & Perttinen 2015: 127.)

Ennen varsinaista tavoitteen laatimista vahvistetaan asiakkaan osallisuutta tavoitteen laatimiseen ja annetaan hänelle mahdollisuus valmistautua. Asiakkaalle annetaan mieltäväksi tavoitteen tunnistamiseen helpottavia kysymyksiä ja aiheita. (Alanko ym. 2017: 33.) Tavoitteen laatimisessa asiakkaan arkea tarkastellaan kuntoutumista edistävien ja estävien tekijöiden kautta. Asiakkaan tarpeita arjen osalta voidaan kartoittaa erilaisilla menetelmillä kuten haastattelemalla, toimintakyvyn kuvauksin ja toimintakykyä kuvaavilla mittareilla sekä itsearviointeilla. (Paltamaa & Kaakkuriniemi 2022: 44–47.) Tarpeiden tunnistaminen ja arjen sujuvoituminen edellyttää asiakkaan voimavarojen ja elämäntilanteen tunnistamista (Autti-Rämö ym. 2022: 57.)

Asiakkaan tarpeiden tunnistamisen jälkeen voidaan keskustelemalla yhdessä pohtia tarpeita vastaavia tavoitteita kuntoutumiselle. Yhteisesti laadittuja tavoitteita edistää omaisten tai lähipiirin osallistuminen tavoitteen laatimiseen ja yhteisiin keskusteluihin. Asiakkaan ja omaisten osallisuus edellyttää ammattilaisten osallistavien työtapojen käyttämistä. (Alanko & Karhula & Piirainen & Kröger & Nikander 2017: 32.) Osallistavien työtapojen käyttäminen vaatii ammattilaiselta tietoa ja osaamista (Crawford & Maxwell & Colquhoun & Kingsnorth & Fehlings & Zarshenas & McFarland & Fayed 2022). Ammattilaisen tärkeä tehtävä onkin tavoitteen laatimisessa tehdä asiakkaan osallistuminen mahdolliseksi, kannustaa ja tukea asiakasta tekemään valintoja ja päätöksiä omasta kuntoutumisestaan (Plant ym. 2016; Reunanen 2017: 68).

Tavoitteet tulee laatia yksilöllisesti ja selkeästi, jotta ne olisivat niin ammattilaisen kuin asiakkaan ymmärrettävissä. Tavoite pitää olla saavutettavissa kuntoutusprosessin aikana ja ainakin osittain asiakkaan omalla toiminnalla (Karhula ym. 2022: 292). Tarkoituksen mukaista ei ole käyttää yleisiä tavoitteita toimintakykymittausten tai diagnoosin perusteella, vaan asiakkaan tarpeista lähtöisin olevia tavoitteita arjen sujumisen edistämiseksi (Karhula ym. 2022: 290).

Tavoitteiden tulee vastata asiakkaan todellisia tarpeita, olivat ne sitten fyysisiä tai psykososiaalisia. Kuntoutuksessa tuleekin usein vastattua asiakkaan fyysisiin tarpeisiin, koska ne ovat helpommin muotoiltavissa. Tavoitteiden laatiminen on todettu olevan haastavaa ja tavoitteet saattavat sekoittua keinojen kanssa. (Seppänen-Järvelä 2020: 4.)

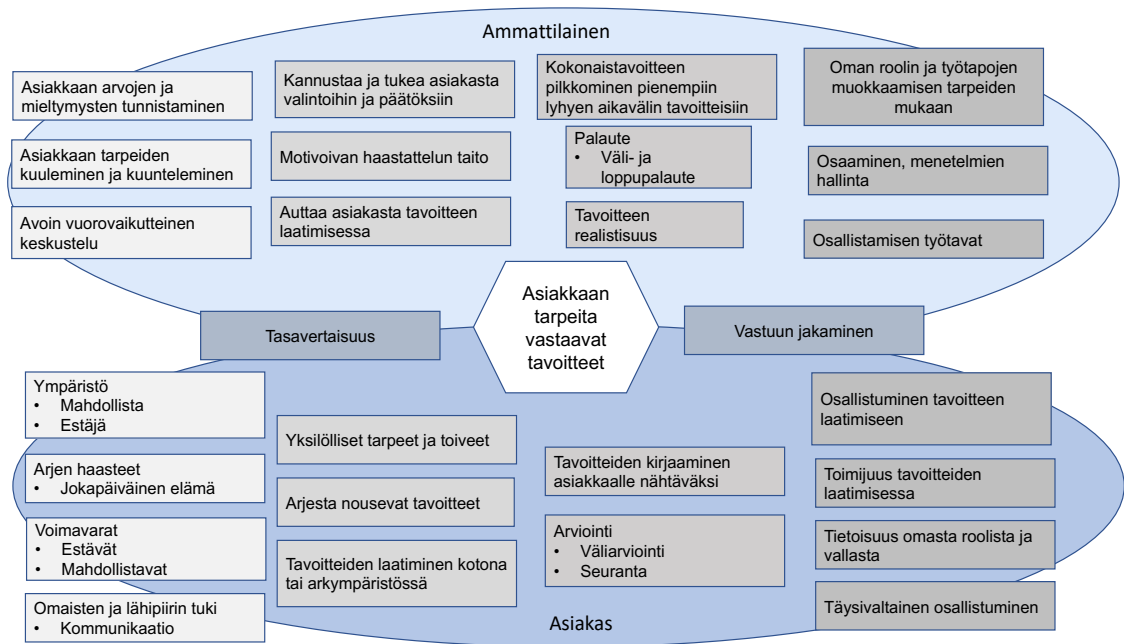
3.2 Asiakkaan tavoitteiden yhdistyminen arkeen

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen ohjauksen perusteet (2022: 60) nostavat esille arkivaikuttavuuden, joka pitää sisällään arjen toiminnan. Arkivaikuttavuuden pohjalla on näyttöön perustuva toiminta ja osaaminen toiminnan mahdollistamiseksi. Arjessa tapahtuva toiminta on laadukasta, kun siinä huomioidaan asiakkaan osallisuus, monialainen yhteistyö ja uusin tutkimustieto. Myös asiakkaan tulee kokea, että hänen omalla toiminnalla on vaikutuksia tavoitteet saavuttamiseen (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen ohjauksen perusteet 2022: 61).

Jokaisen arki muotoutuu ainutlaatuiseksi ja yksilöllisesti, joten sen sisällön ymmärtäminen auttaa kuntoutuksen ja kuntoutumisen suunnittelussa. Asiakkaan kanssa pohditaan yhdessä keinoja arkeen, jotta se olisi kuntouttavaa. Samalla pitää arvioida toimintojen välinen tasapaino, mielekkyys ja haasteellisuus. Arjen rutiinien tarkastelun avulla selviää, mitkä tavat edistävät ja estävät kuntoutumista. (Karhula ym. 2022: 288–289.)

Tavoitteiden yhdistyminen arkeen helpottuu, kun ammattilainen yhdistää yhteistä keskustelua asiakkaan arkeen ja arjessa toimimiseen. Ammattilainen auttaa asiakasta kuvailemaan omaa arkea, siinä olevia totuttuja tapoja sekä selventämään toimimista ja kokemuksia arjen haasteista. Kuvauksia hyödynnetään tarpeiden ja tavoitteiden tunnistamisessa. (Alanko ym. 2017: 34.) Yhteisten keskusteluiden yhteenvedot jäsentävät asiakkaan arkea ja huolia siitä. Niiden avulla myös varmistetaan, että ammattilainen on ymmärtänyt asiakkaan kertoman merkityksen ja molemmilla on yhteinen ymmärrys arjessa olevista haasteista ja vaatimuksista. (Alanko ym. 2017: 36.)

Tavoitteiden yhdistymistä arkeen edistää niiden laatiminen asiakkaan arkiympäristössä. Näin tavoitteiden lähtökohdat tulevat arjesta ja niistä muodostuu konkreettisempia. (Reunanen 2017: 72.) Arjessa tarvittavan suoritustason saa luotettavimmin selville asiakkaan omassa arkiympäristössä. Arjessa toimimista tarkastellaan asiakkaan kokemusten perusteella, sekä havainnoimalla hänen suoriutumista ja toimimista arkiympäristössä. Jotta tavoitteista saadaan asiakkaalle mielekkäät, realistiset ja arkeen yhdistyvät, niihin tarvitaan ammattilaisen ja asiakkaan näkemyksiä. Arjessa toimiminen on sidonnainen asiakkaan yksilölliseen arkiympäristöön ja olosuhteisiin, jolloin myös niiden merkitykset vaihtelevat. (Karhula ym. 2022: 288.)

Kuvio 1. Synteesi tavoitteiden laadimiseen vaikuttavista tekijöistä arkeen yhdistymiseksi. (Autti-Rämö & Mikkelsen & Lappalainen 2022; Crawford ym. 2022; Plant ym. 2016; Reunanen 2017; Preene ym. 2021; Maribo ym. 2020; Salminen & Järvikoski & Härkäpää 2022; Karhula ym. 2022; Alanko ym. 2017; Ylisassi ym. 2018.)

Tavoitteiden laadimiseen vaikuttavat tekijät tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi on kuvattu synteesinä kuviossa 1. Tavoitteiden laadimiseen osallistuvat ammattilainen, asiakas ja hänen läheisensä. Asiakkaan tarpeita tunnistetaan arjesta lähtöisin ja tavoitteet pyritään laatimaan asiakkaan arkiympäristössä. Asiakas on aktiivisesti mukana tavoitteiden laadimisessa, osallistuminen on tasavertaista ja vastuu jaetaan yhdessä ammattilaisen kanssa. Ammattilainen muokkaa omaa roolia ja työtapoja asiakkaan tuen tarpeen mukaan.

4 Toimintaympäristön kuvaus

Pirkanmaan Hyvinvointialue (Pirha) aloitti toimintansa tammikuussa 2023. Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyi 23 kuntaa, joista Tampere suurimpana. Väestöpohjaksi muodostui 520 000 asukasta (Pirkanmaan hyvinvointialue). Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristönä oli Pirkanmaan Hyvinvointialueen avopalveluiden palvelulinjan vastaanottoalueen avokuntoutuksen vastuualueelle, joka tuottaa avoterapiapalveluita kotona tai kodinomaisesti asuville. Kehittämistyö ajoittui ajankohtaan, jossa hyvinvointialueella muodostettiin rakenteita ja yhteisiä toimintamalleja.

Kehittämistyön tarvetta lähdettiin tarkastelemaan Tampereen kaupungin avokuntoutuksen toiminnan kautta ennen hyvinvointialueen aloittamista. Pirkanmaan sote-uudistuksella tavoitteena oli yhtenäistää palvelut valtakunnallisten perusteiden mukaisiksi (Pirkanmaan soteuudistus). Kunnat lisäsivät yhteistyötä ennen hyvinvointialueen aloittamista, jotta palvelut ja toimintatavat olisivat pääpiirteittäin samankaltaisia. Kuitenkin kuntien toimintatavat erosivat, koska resurssit ja mahdollisuudet palveluiden toteuttamiseen olivat erilaisia. Hyvinvointialueella tavoitteena on toteuttaa kuntoutustarpeen arvioinnit omana toimintana, joka erosi joidenkin kuntien toimintatavoista. Toiminnan muutos nosti esille tarpeen yhteisten toimintatapojen.

Avokuntoutuksessa toteutetaan toimintakykyä kartoittavia arviointeja, joissa kartoitetaan kuntoutuksen tarve. Lisäksi niiden pohjalta suunnitellaan mahdollisesti kuntoutuksen tavoitteet, toimenpiteet sekä toteutumisen jälkeen arvioidaan kuntoutuksen vaikuttavuutta. Terveystieteissä määritellään, että kuntoutustarve ja tavoitteet määritellään kuntoutussuunnitelmassa, joka laaditaan moniammatillisessa työryhmässä yhdessä asiakkaan kanssa (Terveystieteidenlaki 1326/2010). Pirkanmaan hyvinvointialueella asiakkailla ei ole kuitenkaan välttämättä ollut voimassa olevaa kuntoutussuunnitelmaa, suunnitelmat ovat saattaneet olla suppeita, eivätkä ole kuvailleet asiakkaan toimintakykyä suoriutumisen tai osallistumisen tasolla. Myönnetyt kuntoutukset ovat voineet perustua terapeutin tekemään arviointiin ja suositukseen kuntoutuksesta.

Avokuntoutuksessa kuntoutustarpeen arvioinnit ohjautuvat fysio- ja toimintaterapeuteille lääkärin läheteellä, terapiapalautteen tai jatkokuntoutuspyyntöjen perusteella. Kuntoutustarpeen arvioinnit tehdään yleensä vastaanotolla ja pääasiassa asiakkaiden kotona tehdään vain apuväline- ja asunnonmuutostyöarvioita. Kuntoutustarpeen arviointeja ja suunnittelua tehdään tarpeen mukaan perus- ja erityistasoisena riippuen ammattilaisen osaamisesta.

5 Tarkoitus, tavoite ja tuotos

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.

Kehittämistehtävät:

1. Kuvata, mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.
2. Kuvata, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.
3. Kuvata, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.

Tuotoksena oli kuvaus asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöistä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

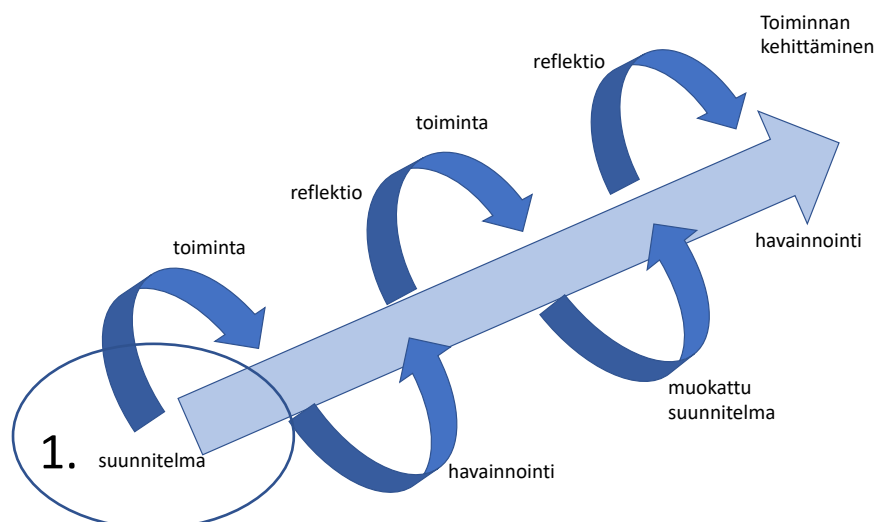
6 Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tutkimuksellisen kehittämistyö toteutettiin toimintatutkimuksena, koska siinä tuotettiin tietoa käytännön hyödyn ja käyttökelpoisen tiedon lisäämiseksi (Heikkinen 2008: 36–37; Kostamo & Airaksinen & Vilka 2022: 75). Toimintatutkimus vastasi tutkimuksellisen kehittämistyön tarpeisiin, jossa kehitettiin yhteisiä toimintakäytäntöjä ja pyrittiin lisäämään tietoa tavoitteiden laatimiseen vaikuttavista tekijöistä (Tuomi & Sarajärvi 2018; Vilka 2015: 118).

Toimintatutkimuksellinen lähestymistapa mahdollisti sen, että tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä oli toimintaympäristön jäsen. Kehittämistyön tekijällä oli pitkä käytännön kokemus tavoitteen laatimisesta, eikä asiantuntijuus perustunut ainoastaan teoriaan (Kananen 2014: 16). Asiantuntijuudesta huolimatta kehittämistyön tekijä ei työskennellyt asiakkaiden parissa vastaanottotyössä tai osallistunut kuntoutustarpeen arviointien tekemiseen. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä tekijä oli fasilitoija, joka vastasi siitä, että ryhmämuotoinen aineiston keruu toteutui suunnitellusti. Fasilitaattori huolehti, että toteutus vastasi tavoitteita ja pysyi aikataulussa. (Koskinen & Ruuska & Suni 2018: 156.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävissä tiedon intressi oli praktinen, joka lisäsi ymmärrystä hermeneuttisella tulkitsevalla tieteellä (Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2008: 44). **Ensimmäisessä kehittämistehtävässä** kuvattiin, mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Tarkoituksena oli yhteisen ymmärryksen lisääntyminen tunnistamalla ja selventämällä asioita (Toikko & Rantanen 2009: 46). **Toisessa kehittämistehtävässä** kuvattiin nykyisiä toimintamalleja asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. **Kolmannessa kehittämistehtävässä** kuvattiin, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Siinä pyrittiin yhteisten toimintakäytäntöjen kuvaamisen ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävien perusteella (Toikko & Rantanen: 2009: 45; Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2008: 45–47). Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kehittäminen toteutui ammattilaisten kanssa vuorovaikutuksellisesti (Heikkinen 2008: 16–17; Kostamo & Airaksinen & Vilka 2022: 75). Kehittämisessä käynnistettiin muutos ja pyrittiin jakamaan vastuuta toimintatapojen kehittämisestä toimintaympäristön ammattilaisten kanssa (Heikkinen ym. 2008: 45).

Kuvio 2. Toimintatutkimuksen spiraali ja tämän tutkimuksellisen kehittämistyön 1. suunnitelma vaihe (mukaillen Heikkinen & Rovio & Kiilakoski 2008: 78).

Toimintatutkimus rakentuu prosessin omaisesti eri vaiheissa ja siinä edetään syklien mukaisesti. Syklit muodostuivat suunnitelmasta, toiminnasta, havainnoinnista ja reflektoinnista, jotka toistuivat kehittämisen aikana useita kertoja spiraalimaisesti. (Heikkinen ym. 2008: 78.) Toimintatutkimuksen spiraalimainen eteneminen ja tämän tutkimuksen vaihe ovat kuvattu kuviossa 2. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä työskenneltiin syklin suunnitelma vaiheessa, jossa kehitettiin toimintakäytäntöjä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.

6.2 Tiedontuottajien valinta ja kuvaus

Tiedontuottajat valittiin Pirkanmaan hyvinvointialueen avokuntoutuksen ammattilaisista, jotka olivat fysio- ja toimintaterapeutteja. Ammattilaiset tekivät työssään kuntoutustarpeen arviointeja sekä laativat tavoitteita asiakkaiden kanssa. Kehittämistyön tekijä lähetti yhteiskehittelyn kutsun (Liite 1), tutkimuksellisen kehittämistyön tiedotteen (Liite 2) ja tietosuojaselosteen (Liite 3) ammattilaisille sähköpostilla avokuntoutuksen kuntoutuspäälliköiden kautta lähiesihenkilöille, ja heidän kauttaan ammattilaisille. Kun ammattilaiset olivat lukeneet lomakkeet, pystyivät he ilmoittamaan halukkuutensa yhteiskehittelyihin sähköpostilla tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle. Yhteiskehittelyyn ilmoittautui kahdeksan ammattilaista, joista yksi perui osallistumisensa ennen yhteiskehittelyä. Kaikki ilmoittautuneet valittiin mukaan yhteiskehittelyihin ja ammattilaiset osallistuivat

molempiin työpajoihin. Kehittämistyön tekijä lähetti vahvistuksen osallistumisesta ja suostumuksen (Liite 4) sähköpostilla ammattilaisille. Ammattilaiset lähettivät allekirjoitetut suostumukset sähköpostilla tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle ennen yhteiskehittelyä. Tietosuoja toteutui, koska organisaation sisäisissä sähköposteissa oli tietoturvasähköpostiominaisuus.

6.3 Aineiston hankinta

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävien aineisto tuotettiin kahdessa työpajassa yhteiskehittelymenetelmin. Yhteiskehittely soveltui tutkimukselliseen kehittämistyöhön, jossa osallistujat olivat tiedon tuottajia ja kehittivät yhteisesti toivottuja toimintatapoja (Koskinen & Ruuska & Suni 2018: 38). Ensimmäisessä työpajassa tuotettiin tietoa ensimmäiseen ja toiseen kehittämistehtävään. **Ensimmäisessä kehittämistehtävässä** kuvattiin, mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta sekä **toisessa kehittämistehtävässä** kuvattiin, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Toisessa työpajassa tuotettiin tietoa **kolmanteen kehittämistehtävään**, jossa kuvattiin, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimuksellisen kehittämistyön ja aineiston keruun vaiheet ovat kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheiden kuvaus.

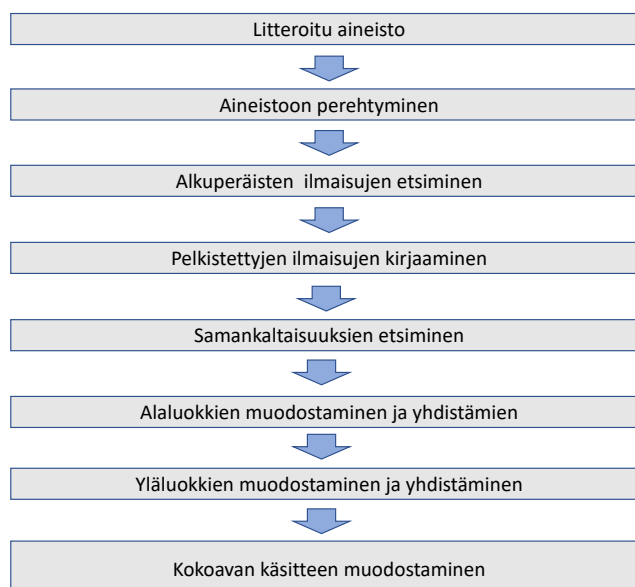
Kehittämistehtävä	Tiedontuottajat	Menetelmä	Tulos
1. Kuvata, mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.	Ammattilaiset	Yhteiskehittely	Kuvaus mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.
2. Kuvata, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimissa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.	Ammattilaiset	Yhteiskehittely	Kuvaus, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.
3. Kuvata, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.	Ammattilaiset	Yhteiskehittely	Tulos oli kuvaus asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöistä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Työpajat toteutettiin yhteiskehittelymenetelmin Learning cafe-menetelmällä. Ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävän yhteiskehittelyn teemat (Liite 5) perustuivat kehittämistyön teoriaosuuteen ja kolmannen kehittämistehtävän aineistonkeruun yhteenvetojen sisältöön. Yhteiskehittelyihin valittiin kaikki seitsemän ilmoittautunutta ammattilaista.

Yhteiskehittelyssä ammattilaiset jaettiin kahteen ryhmään, mikä mahdollisti kaikkien aktiivisen osallistumisen keskusteluun ja näkökulmien esille tuomiseen. Ryhmät työskentelivät teemoittain ja kirjasivat näkökulmiaan post-it lapuille ja papereille. Yhteiskehittelyn lopuksi laadittiin yhteenveto tuotetusta aineistosta. (Innokylä) Työpajojen yhteenveto ääninauhoitettiin, ja äänitettyä aineistoa kertyi yhteensä 65 minuuttia. Äänitetty aineisto litteroitiin ja aineistoa syntyi yhteensä 16 sivua. Litteroidussa aineistossa kirjaimena käytettiin Arial 11pt, ja riviväli 1,5. Yhteiskehittelyn kirjalliset tuotokset valokuvattiin tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän muistin tueksi.

6.4 Aineiston analysointi

Kehittämistehtävien aineiston analysointi tapahtui laadullisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Kaikkia analyysivaiheita ohjasivat kehittämistyön tavoite ja tarkoitus sekä kehittämistehtävät. Analyysiyksikkönä käytettiin ajatuskokonaisuutta, jota ohjasivat analyysikysymykset (Tuomi & Sarajärvi 2018). **Ensimmäisen kehittämistehtävän** analyysikysymys: Mitkä tekijät a) edistävät ja b) heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta? **Toisen kehittämistehtävän** analyysikysymys: Minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta? **Kolmannen kehittämistehtävän** analyysikysymys: Mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta? Aineistolähtöinen sisällönanalyysi eteni vaiheittain analyysikysymysten avulla. Prosessi on kuvattu kuviossa 3.

Kuvio 3. Tutkimuksellisen kehittämistyön aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018).

Aineiston analyysi aloitettiin litteroimalla aineisto, joka oli äänite aineiston keruun yhteenvetojen sisällöstä. Seuraavassa vaiheessa tutustuttiin huolella litteroituun aineistoon ja sen sisältöön. Aineistoon perehtymisen jälkeen aineiston analysointia jatkettiin alkuperäisten ilmaisujen etsimisellä, jotka vastasivat analyysikysymyksiin. Tämän jälkeen alkuperäisiä ilmaisuja pelkistettiin karsimalla aineistosta pois epäolennainen informaatio ja tehtiin alustavaa luokittelua, jossa etsittiin analyysiyksikön eli asiakokonaisuuksien avulla samankaltaisuuksia. Aineiston analysointi eteni aineiston luokitteluun, jossa etsittiin eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Samaa kuvaavat ajatuskokonaisuudet ryhmiteltiin alaluokkien muodostamiseksi ja aineisto samalla tiivistyi. Alaluokkia yhdistettiin yläluokiksi, jos analyysi eteni ylemmälle tasolle. Muodostuneista luokista saatiin vastaus analyysikysymyksiin. Aineiston analysointi eteni abstrahoitiin eli käsitteellistämiseen, jossa eroteltiin kehittämistyön kannalta merkityksellinen tieto ja muodostettiin käsitteitä. Luokittelu oli osa käsitteellistämisprosessia, jossa säilyi alkuperäisisältö aineistosta. Käsitteellistämisen avulla saatiin vastaukset kehittämistehtäviin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

6.5 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön alustava aihe ja ideointi aloitettiin syksyllä 2022. Aihe muodostui ja tarkentui toimintaympäristössä käytyjen keskustelujen perusteella sekä tarve- ja aiheanalyysien avulla. Tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettinen viitekehys

rakentui kevään 2023 aikana. Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimuslupa myönnettiin Pirkanmaan hyvinvointialueelta kesäkuussa 2023, jonka jälkeen solmittiin myös tutkimukseen kehittämistyöhön tarvittavat sopimukset. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen.

Aika	Toteutus	Paikka
Syksy 2022	Kehittämistyön ideointi	Metropolia
Tammikuu - Maaliskuu 2023	Kehittämistyön ideointi, tarve- ja aiheanalyysit	Metropolia
Helmikuu - Toukokuu 2023	Teoreettisen viitekehysten täydentäminen. Tutkimussuunnitelman loppuun saattaminen ja tutkimusluvut hakeminen	
Heinäkuu – Elokuu 2023	Aineiston keräämisen suunnittelu	
Elokuu - Lokakuu 2023	Aineiston kerääminen ja kehittämistehtävien alustavat analyysit seuraaviin kehittämistehtäviin vietäväksi	Avokuntoutus
Lokakuu-Marraskuu 2023	Raportin kirjaaminen	
Marraskuu 2023	Kehittämistyön esittely	Metropolia
Joulukuu 2023	Kehittämistyön palautus	
Joulukuu 2023 – Tammikuu 2024	Kehittämistyön julkaisu	Vienti Theseukseen

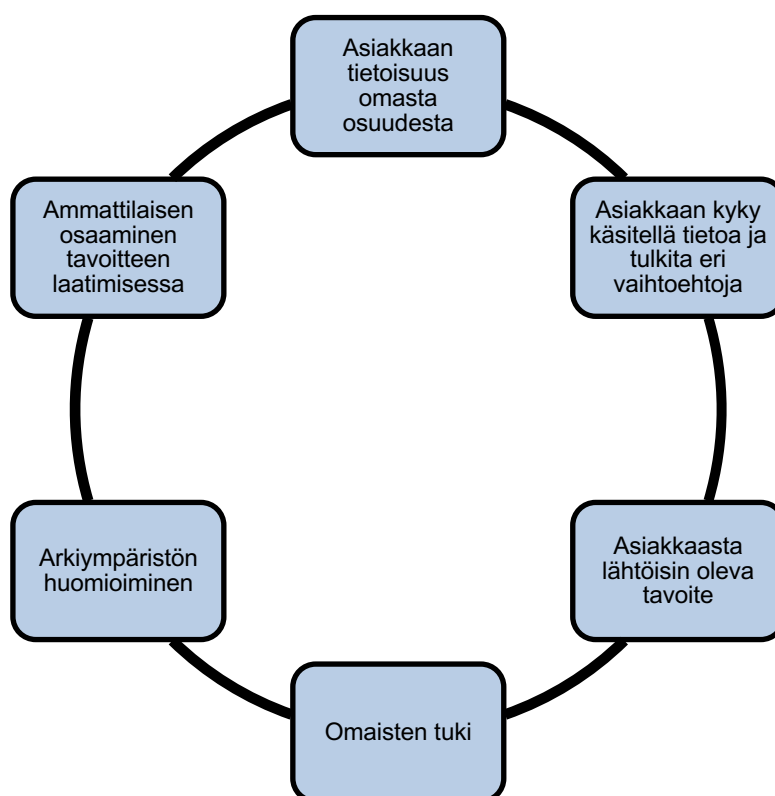
Kesällä ja alkusyksystä 2023 tehtiin aineiston keräämisen suunnittelu sekä kutsujen lähettäminen ammattilaisille. Aineistonkeruu toteutuivat syys- ja lokakuussa 2023 suunnitelman mukaisesti. Kehittämistyön raportin kirjoittaminen alkoi aineiston keruun yhteydessä, ja jatkui sen jälkeen. Tutkimuksellisen kehittämistyön alustavat tulokset esitettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun seminaarissa marraskuussa 2023, jonka jälkeen vielä jatkui aineiston analysointi, raportin kirjoittaminen ja viimeistely. Teoreettista viitekehystä tarkasteltiin ja täydennettiin kehittämistyön raportin kirjoittamisen ajan. Valmis tutkimuksellinen kehittämistyö julkaistiin sähköisesti ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden Theseus-tietokannassa.

7 Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi

7.1 Tavoitteiden laatimista edistävät tekijät

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi oli kuusi edistävää tekijää.

Nämä tekijät ovat kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. Kuvaus edistävistä tekijöistä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Tuloksista ilmeni, että asiakkaan ymmärrys omasta tilanteesta vahvisti osallisuutta tavoitteiden laatimisesta tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Tavoitteiden laatimista edisti, jos asiakkaalla oli kyky ottaa vastaan tietoja ja tutkia itse eri vaihtoehtoja. Asiakkaan osallisuuden toteutumiseksi edellytetään, että asiakas ymmärtää oman osuuden tavoitteiden laatimisessa. Myös ammattilaisilla pitäisi olla riittävä ymmärrys toimijuudesta, joka tekee mahdolliseksi toimijuudesta kertomisen asiakkaalle ja omaiselle.

Etä meilläkin olisi kyky selittää asiakkaalle mitä toimijuus tarkoittaa, ja miksi me tehdään niitä tavoitteita.

Tulosten mukaan asiakkaan laatima ja oma tavoite saavutettiin asiakasta kuuntelemalla, koska omista tarpeista lähtöisin oleva tavoite oli mielekäs. Asiakkaan tulisi kokea tavoite tavoittelemisen arvoiseksi, joka lisää motivaatiota tavoitteiden saavuttamiseen. Ammatilaisen ja asiakkaan välinen keskustelu tarvittiin, jotta tavoitteista tulisi realistinen. Tavoitteiden pitäisi liittyä arkeen, ja tavoitteisiin liittyviä asioita pitäisi olla mahdollista tehdä arjessa. Arkeen yhdistymistä edistivät asiakkaan voimavarojen, vahvuuksien ja yksilöllisyyden huomioiminen. Tuloksista kuvautui, että omaisilla on edistäviä vaikutuksia tavoitteiden laatimisessa. Omaiset motivoivat tekemään asioita arjessa, ja heidän asenteensa tukivat asiakkaan toimijuutta. Ammatilaisten, asiakkaan ja omaisten sitoutuminen tavoitteiden laatimiseen vahvisti sen toteutumista.

Tulosten perusteella asiakkaan kotiympäristön kartoittaminen edisti tavoitteiden yhdistymistä arkeen, kun tiedetään mitkä tekijät heikensivät asiakkaan toimimista arjessa. Tavoitteiden arkeen yhdistymistä edisti se, että asiakas joutui itse sanoittamaan omaa tilannettaan. Sanoittamisen tukemiseksi ammattilainen käytti tarkentavia kysymyksiä asian selkeyttämiseksi.

Tilan antaminen asiakkaan omille ajatuksille.

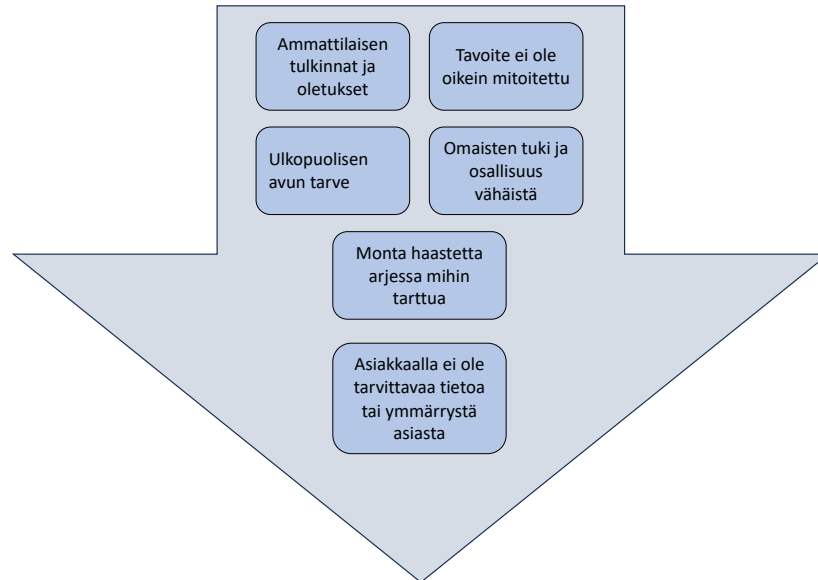
Ammattilainen teki näkyväksi asiat, jotka asiakkaalla onnistuvat arjessa. Onnistumisia voidaan peilata ICF:n toimintakyvyn osa-alueiden mukaisesti.

Tai siellä on paljon sellaisia, että tekee näkyväksi niitä asioita, jotka jo onnistuvat. Ja sitten ei aina takerru pelkästään siihen mikä ei onnistu. Sitten kuitenkin onnistuu.

Tuloksista kuvautui, että ammattilaisten osaaminen tavoitteiden laatimisessa oli edistävää tekijä, johon sisältyi laatimisessa käytettävät menetelmät ja toimintakäytännöt.

7.2 Tavoitteiden laatimista heikentävät tekijät

Tavoitteiden laatimisessa oli tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella oli kuusi heikentävää tekijää, jotka on kuvattu kuviossa 5.

Kuvio 5. Heikentävät tekijät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Tuloksista kuvautui, että asiakkaan toimijuutta heikensi, jos asiakas ei koe tavoitteita tai tavoitteiden laatimista tärkeäksi. Asiakkaalla voi olla myös liian hyvä kuva itsestään, jolloin tavoitteet saattoivat olla epärealistiset. Lisäksi asiakkaan osallistuminen tavoitteiden laatimiseen ja saavuttamiseen saattoi olla vähäistä.

Voi olla, että asiakas ei tee itse mitään toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tuloksista nousi esille myös yksilöllisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat heikentävästi tavoitteiden laatimiseen, kuten asiakkaan heikentynyt muisti tai kognitio. Asiakkaan käsitykset itsestään saattoivat olla epärealistiset tai hänellä oli heikosti tietoa omasta tilanteesta. Tulosten mukaan heikentäviä tekijöitä voi olla myös kipuun liittyvät uskomukset sekä fyysinen ympäristö, jotka rajoittivat suoriutumista tai osallistumista.

Tulosten mukaan omaisilla ja heidän asenteillansa oli merkitystä asiakkaan osallistumiselle. Heikentäviä tekijöitä olivat omaisten epärealistiset odotukset tai ohjeiden huomiotta jättäminen. Omaiset saattoivat myös auttaa liikaa tai eivät osallistuneet tavoitteen laatimiseen ja kuntoutukseen. Omaisten tai lähipiirin asenteet vaikuttivat tavoitteiden saavuttamiseen, jos he eivät luottaneet tai uskoneet tavoitteeseen. Asiakkaan omat tarpeet saattavat jäädä huomioimatta, jos kommunikaatiossa tarvittiin ulkopuolista apua tai apuvälinettä.

Siihen liittyy myös, jos asiakas ei pysty itse kommunikoimaan, joku kommunikoi puolesta. Yksi välikäsi lisää, joka kääntää sitä.

Tuloksista kuvautuivat ammattilaisten toimintakäytännöt, jotka heikensivät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Ammattilainen ei aina saanut asiakasta ymmärtämään oman osuuden tärkeyttä.

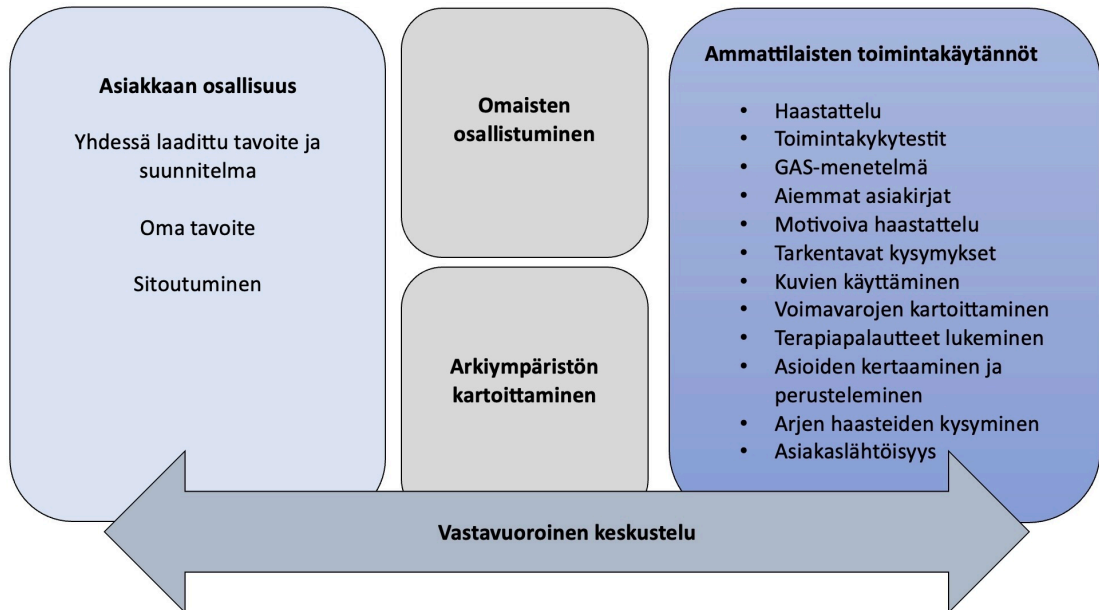
Me emme ole onnistuneet saada asiakasta ymmärtämään oman tekemisen merkitystä.

Ammattilainen saattoi epähuomiossa johdatella asiakasta tai tehdä etukäteen oletuksia ja tulkintoja asiakkaan asioista. Ammatillaiset saattoivat kokea turhautumista tavoitteiden keksimiseen ja laatimisen vaikeuteen, etenkin jos asiakkaan toimintakyky on rajallinen eikä siinä tapahdu muutosta kuntoutuksesta huolimatta.

Tulosten perusteella tavoitteiden laatimiseen liittyi useita heikentäviä tekijöitä, kuten tavoitteet saattoivat olla vaikeasti ymmärrettäviä, epärealistisesti mitoitettuja eivätkä yhdistyneet arkeen.

7.3 Nykyiset toimintakäytännöt tavoitteiden laatimisessa

Tulosten mukaiset nykyiset toimintakäytännöt asiakkaan tarpeita vastaava tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi on kuvattu kuviossa 6.

Kuvio 6. Kuvaus nykyisistä toimintakäytännöistä asiakkaan tarpeita vastaavasta tavoitteiden laatimisesta tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Tuloksista kuvautui useita ammattilaisten nykyisiä toimintakäytäntöjä ja menetelmiä tavoitteiden laatimisessa, kuten esimerkiksi motivoivat haastattelu, voimavarojen kartoittaminen, asioiden perusteleminen ja kuvien käyttäminen (kuvio 6). GAS-menetelmää käyttivät yksittäiset ammattilaiset ja hekin sovelletusti ilman varsinaista menetelmäkoulutusta. Haastattelua käytettiin asiakkaan lisäksi myös omaisten, läheisten ja hoitajien kanssa, kun haluttiin saada tietoa asiakkaan arjesta. Haastattelun ohella käytettiin asiakkaan ja omaisten kanssa vastavuoroista keskustelua sekä kysymysten pilkkomista ICF:n osa-alueisiin. Haastattelussa kartoitettiin asiakkaan mielenkiinnon kohteita ja arjen sujumista. Tarkentavilla kysymyksillä pyrittiin varmistamaan, että ammattilaisella ja asiakkaalla oli samanlainen näkemys asiakkaan arjesta toimimisesta. Tuloksista ilmeni, että käytössä oli erilaisia toimintakykytestejä, joilla kartoitettiin asiakkaan toimintakykyä tarkemmin. Ammattilaiset käyttivät aikaisempia asiakirjoja ja terapiapalautetta esitietoina ennen vastaanottoa sekä tukena kuntoutuksen suunnittelussa.

Ammattilaiset ohjasivat asiakasta pyytämään vastaanotolle mukaan omaisen tai läheisen. Vastaanotolla omainen oli asiakkaan tukena ja osallistumassa tavoitteiden laatimiseen ja kuntoutuksen suunnitteluun. Omaista ja läheistä ohjattiin ja kuunneltiin, jotta heidän sitoutumisensa asiakkaan kuntoutumiseen vahvistuisi. Interventiota ja seuranta-käyntejä käytettiin tavoitteiden seuraamisessa ja arvioimisessa.

Tuloksista nousi esille, että asiakkaan arkeen tutustuttiin mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteiden laatimisessa kartoitettiin asiakkaan voimavarat ja kysyttiin asiakkaan tarpeet arjen sujumiseksi. Tulosten mukaan tavoitteita laadittiin asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja pyrittiin laatimaan konkreettinen ja mitattavissa oleva tavoite. Asiakkaan kanssa tehtiin yhdessä suunnitelma tavoitteiden toteutumiseksi ja arvioimiseksi. Kuntoutukseen ja tavoitteisiin liittyviä asioita kerrattiin ja perusteltiin, sekä tarvittaessa palattiin suunnitelmaan. Tuloksista kuvautui, että nykyisissä toimintakäytännöissä pyrittiin asiakaslähtöisyyteen ja yksilöllisyyteen.

7.4 Tarvittavat yhteiset toimintakäytännöt tavoitteiden laatisessa

Tutkimuksen kehittämistyön tuloksista kuvautuivat yhteiset asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatisessa toimintakäytännöt tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Toimintakäytännöt on kuvattu kuviossa 7.

Kuvio 7. Yhteiset toimintakäytännöt asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Tuloksista esille nousi, että asiakkaalle tulisi kertoa mitä toimijuus tarkoittaa tavoitteiden laatisessa. Kun asiakkaalle kerrotaan ja selvennetään toimijuuden käsitettä, niin tietoisuus omasta aktiivisesta roolista vahvistuu. Tietoisuus lisäksi myös asiakkaan ymmärrystä omasta vastuusta ja mahdollisuudesta vaikuttaa yhteisiin päätöksiin tavoitteiden laatisessa. Yhteisissä keskusteluissa tehdään mahdolliseksi, että asiakas tulee ymmärretyksi ja kuulluksi. Tulosten perusteella asiakkaalla tulisi olla kokemus kuulluksi tulemisesta, päätöskykyisyydestä, yhteiskuntakelpoisuudesta ja vertaisuudesta.

Asiakas kokisi itse olevansa päätöskykyinen ja yhteiskuntakelpoinen kantamaan vastuuta, tekemään päätöksiä niistä tavoitteista, tulee kuulluksi ja on vertainen. Ei ole ylhäältä alaspäin syötettyä.

Tuloksista tuli esille myös, että asiakkaalla pitää olla mahdollisuus kommunikoida sekä tuoda esille omia näkökulmia esimerkiksi apuvälineiden ja tulkkipalvelun avulla. Lisäksi asiakkaalla pitäisi olla mahdollisuus valmistautua vastaanottokäyntiin ja tavoitteiden laatimiseen etukäteen esimerkiksi esitietolomakkeen avulla. Valmistautumisen avulla asiakas tiedostaa mitä käynnillä käsitellään ja pystyy etukäteen pohtimaan arjen sujumista sekä tavoitetta ennen yhteistä keskustelua. Tulosten mukaan tavoitteiden laatimisessa tärkeää olivat keskustelut omaisten ja hoitajien kanssa asiakkaan tarpeesta sekä mahdollisuus käydä asiakkaan kotona katsomassa miten hän siellä toimii. Erilaisten kulttuurierojen ymmärtäminen oli tärkeää tavoitteen laatimisessa sekä millaisia vaatimuksia niillä oli asiakkaan arkeen.

Tuloksista nousi ammattilaisten yhteisiä toimintakäytäntöjä, joita olivat esimerkiksi asiakkaan ja omaisten haastattelu. Haastatteluissa tärkeäksi nousi kuuntelu ja kohtaaminen sekä asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen. Haastattelun tarkoitus oli selvittää asiakkaan arjen sujumista heikentäviä tekijöitä ja kartoittaa mihin arjessa toimimiseen asiakas halusi muutosta. Tulosten mukaan tavoitteiden laatimista edistivät tietoisuus asiakkaan mielenkiinnon kohteista, voimavaroista, ilon aiheista ja positiivisista asioista elämässä. Yhteisien toimintakäytäntöjen saavuttamiseksi ammattilaiset kokivat tarpeelliseksi rungon tai ohjeen haastattelulle, jossa on tarkentavia ja ohjaavia kysymyksiä haastattelun tueksi. Näiden avulla ammattilaiset voisivat pohtia tavoitteita ja niiden laatimista syvällisemmin vastaten asiakkaan todellisiin tarpeisiin. Tuloksista nousi myös esille, että tavoitteiden laatimisessa ja tavoitteiden kirjaamiseen tulisi olla riittävän yhtenäiset kirjauskäytännöt. Tietoa sovituista tavoitteista pitäisi välittää potilastietojärjestelmien ulkopuolelle ja näkyväksi kaikille asiakkaan kuntoutumiseen osallistuville. Näkyvyyttä edistetään käyttämällä erilaisia viestimisen keinoja, kuten huoneen tauluja tai kirjaamalla tavoitteet kaikkien nähtäväksi. Tavoitteiden laatimisessa tulisi huomioida muut käynnissä olevat terapiat ja kuntoutukset, jotta kokonaiskuormitus ei olisi liian suuri suhteutettuna asiakkaan voimavaroihin.

Tulosten perusteella ammattilaisten koulutus ja osaaminen vaikuttivat tavoitteiden laatimiseen ja sen onnistumiseen. Mittareiden osalta toivottiin yhtenäisiä, käytössä olevia ja hyväksi havaittuja toimintakäytäntöjä. Tavoitteita tulisi seurata ja asiakkaalle sanoittaa niiden merkitystä arkeen ja toimintakykyyn. Asiakasta kannustetaan kokeilemaan onnistuvatko harjoitellut asiat uusilla taidoilla, jotta tavoitteita voidaan päivittää sen mukaisesti. Tavoitteiden tulee olla asiakkaalle oikein mitoitettu, yhdistetty arkeen ja toteutuskelpoisia, jotta ne motivoisivat asiakasta.

Arkeen suhteutettu tavoitteet. Olisi helpommin saavutettuja tavoitteita, jotka motivoisivat saavuttamaan kauempana olevia tavoitteita.

Asiakkaalle kerrotaan tavoitteiden laatimisen vaiheet, kuten esimerkiksi osa- ja kokonaistavoite. Tarvittaessa tavoitteita tulee pilkkoa ja muokata, jotta ne vastaisivat asiakkaan tarpeita ja olisi toteutettavissa arjessa. Asiakkaan kanssa laadittuja tavoitteita tulisi olla yhtenäiset myös ammattilasten kesken, joihin kaikki olisivat sitoutuneita. Yhteisiä tavoitteita ja sitoutuminen tavoitteisiin edellyttää toimivaa tiedonkulkua ammattilaisten välillä.

8 Kuvaus toimintakäytännöistä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi

Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöt tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi on kuvattu kuviossa 8.

Kuvio 8. Kuvaus toimintakäytännöistä asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen lähtökohtana on asiakkaan toimijuuden toteutuminen tavoitteiden laatimisessa. Toimijuuden toteutukseksi asiakkaalle kerrotaan mitä toimijuus tarkoittaa, ja mitä se mahdollistaisi sekä edellyttäisi hänen osallistumisensa kannalta. Asiakkaalle kerrotaan, että hän pystyy

vaikuttamaan omalla osallistumisella tavoitteisiin sekä hänen osallisuutensa on merkityksellinen tavoitteiden yhdistymiseksi arkeen. Toimintakäytännöissä vahvistetaan asiakkaan sanoittamaa tarkastelua omasta tilanteesta ja tuetaan asiakasta eri vaihtoehtojen tarkastelussa. Asiakkaalle tarjotaan tietoa tarpeen mukaan. Ammattilaisten tehtävänä on mahdollistaa se, että asiakas tulisi kuulluksi myös ulkopuolisen avun tarpeessa, jos kommunikaatio tapahtuu apuvälineellä tai tulkkipalvelun avulla.

Toimijuuden toteutumiseksi annetaan asiakkaalle mahdollisuus valmistautua tavoitteiden laatimiseen ennen tapaamista ja varsinaista tavoitteiden laatimista. Asiakkaalle kerrotaan etukäteen mitä tapaamiset käsittelevät ja tarjotaan keinoja valmistautumisen tueksi esimerkiksi esitietolomakkeen avulla. Asiakkaalla on mahdollisuus pohtia etukäteen omaisen tai lähiverkoston kanssa arjessa toimimisen sujumista.

Tavoitteiden laatimisessa tavoitteita yhdistetään asiakkaan arkessa toimimiseen. Arjen haasteista keskustellaan asiakkaan ja lähiverkoston kanssa sekä pohditaan niiden merkitystä arjessa toimimisen sujumiseksi. Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöissä asiakkaan omaisten ja lähiverkoston osallistuminen tehdään mahdolliseksi ja sitä tuetaan. Heille tarjotaan tietoa, jotta ymmärrys asiakkaan tilanteesta lisääntyisi. Lähiverkoston näkökulmia hyödynnetään arjen kartoittamisessa ja tavoitteiden arkeen yhdistämisessä.

Tavoitteiden laatimisessa ammattilaiset käyttävät yhteisesti sovittuja toimintakäytäntöjä, jotka tukevat asiakkaan toimijuutta tavoitteiden laatimisessa. Tavoitteiden laatiminen perustuu asiakkaan tarpeiden tunnistamiseen ja niiden pohjalta tavoitteet laaditaan yhteistyössä. Asiakkaan kuuntelu ja kohtaaminen tehdään mahdolliseksi ja asiakkaan näkökulmat huomioidaan. Haastattelujen avulla selvitetään arjessa toimimisen haasteita ja asiakkaan haluama muutos. Muutoksen lähtökohtana on asiakkaan voimavarat ja mielenkiinnon kohteet. Yhteisissä toimintakäytännöissä ammattilaiset kirjaavat tavoitteet yhdenmukaisesti, jotta sovittuihin asioihin voidaan palata. Menetelmät tukevat asiakkaan toimijuutta tavoitteiden laatimisessa, kuten motivoiva haastattelu ja GAS-menetelmä. Tavoitteet laaditaan asiakkaan tarpeiden mukaan, yksilöllisesti ja yhdessä asiakkaan kanssa. Tavoitteiden laatimisen perustana on asiakkaan oma tavoite, joka on toteutuskelpoinen ja tavoittelemisen arvoinen. Tavoitteiden tulee olla suhteutettu ja yhdistetty asiakkaan arjessa toimimiseen sekä mahdollisuuteen toteuttaa arjessa.

9 Pohdinta

9.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten tarkastelu

Toimijuus tavoitteen laatimisessa

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella tavoitteiden laatimisessa asiakkaan toimijuus edellyttää, että kaikki siihen osallistuvat ovat toimijuudesta tietoisia ja heillä on siitä tarvittava ymmärrys. Ymmärrys toimijuudesta saavutetaan riittävällä tiedolla tavoitteiden laatimisessa. Tulosten mukaan tietoa tarvitsevat niin ammattilaiset, asiakkaat kuin lähiverkosto. Ammattilaiset tarvitsevat tietoa ja syvempää ymmärrystä, jotta voivat kertoa asiakkaalle ja omaiselle toimijuudesta tavoitteiden laatimisessa. Syvempi ymmärrys vaikuttaa myös edistävästi toimijuuden toteutumiseen sekä ammattilaisen ja asiakkaan yhteistyön vahvistumiseen (Baker ym. 2001). Ammattilaisen tehtävä on huomioida asiakkaan ja lähiverkoston tarvitsevan tuen määrä ja pystyä mukautumaan vaihteleviin tarpeisiin (ks. Karhula ym. 2022: 280–281).

Tuloksissa esille nousi, että tietoon ja keskusteluihin pitää palata useaan kertaan muistamisen ja ymmärryksen vahvistumiseksi. Tietoisuus ja ymmärrys vahvistuvat tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella asiakasta kuuntelemalla ja vastavuoroisesti keskustelemalla. Tulosten perusteella tietoa välitetään asiakkaalle keskustelemalla ja ohjauksella sekä asiakasta osallistamalla. Toimijuuden toteutumisen perustana on ammattilaisen lähestymistapa yhteistyöhön ja asiakkaan osallistamiseen (Leach ym. 2009). Yhteistyön tavoitteena on ammattilaisen ja asiakkaan yhteistoiminta, jossa vastuu ja valta on jaettu ja päätökset tehdään yhteistyössä (Karhula ym. 2022: 280–281). Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista kuvautui yhteistoimintaan mahdollistavia tekijöitä, kuten asiakkaalle tiedon välittäminen, asiakkaan kuulluksi tuleminen ja dialoginen keskustelu. Lisäksi tulosten perusteella asiakas saa ohjausta ja tukea tiedon käsittelyssä sekä omissa valinnoissa. Yhteistoiminnan toteutumisen perustana on ammattilaisen tietoinen toimintakäytäntö ja osaaminen toimijuuden mahdollistavaan työskentelyyn. (Karhula ym. 2022: 281.) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista kuvautui vähemmän yhteistoiminnan toteutumista kuvaavia seuraavia tekijöitä, kuten vastuun ja vallan jakaminen tai asiakkaan itsenäisen päätöksen tekeminen (vrt. Karhula ym. 2022: 281).

Asiakkaan tarpeiden tunnistaminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan asiakkaan tarpeiden tunnistaminen oli perustana tavoitteiden laatimiselle, koska jokaisen arki muotoutuu omanlaiseksi ja yksilölliseksi (Karhula ym. 2022: 288). Asiakkaan tarpeet arjessa toimimiseen ja arjen sujumiseen olivat tarpeiden tunnistamisen lähtökohtana. Asiakkaan tarpeiden tunnistamiseen ei ollut vielä muodostunut toimintaympäristöön yhteisiä toimintakäytäntöjä.

Asiakkaan tarpeiden tunnistamista vaikeuttivat tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten perusteella arjen moninaiset haasteet, joita saattaa olla useita ja vaikeaa oli tietää mihin tarttua ensisijaisesti. Asiakkaan merkityksellisiä tarpeita voidaankin tarkastella arjen toimintojen ja niiden edellyttämän suoritusason mukaan. Asiakkaan ja ammattilaisen keskusteluissa lähtökohtana olivat asiakkaan tarpeet arjessa toimimiseen ja arjen sujumiseen (Karhula ym. 2022: 291). Tarpeiden tunnistaminen edellyttää asiakkaan kuuntelemista ja kuulemista ilman ammattilaisen tekemiä oletuksia ja tulkintoja. Tulosten mukaan asiakkaan kohtaaminen ja kuunteleminen on tärkeää yhteistyön onnistumiseksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten mukaan asiakkaan tarpeet muodostuvat arjessa toimimisen sujumiseksi. Tarpeita kartoittaessa tuetaan asiakasta sanoittamaan arjessa toimimista ja tarvittaessa keskustelua tarkennetaan lisäkysymyksillä. Tukena keskusteluissa voidaan käyttää ICF:n toimintakyvyn osa-alueiden peilaamista arjessa toimimiseen ja toimimisen havainnollistamiseen. Asiakkaalle tuodaan näkyväksi arjessa toimimista sanoittamalla ja yhdistämällä asiakkaan kertomaa arkeen (Alanko ym. 2017: 34). Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista kuvautui, että asiakkaan tarpeita kartoitetaan pääasiassa vastaanotolla ja vähäisemmäksi jäi arkiympäristön kartoittaminen ja siihen tutustuminen. Asiakkaan tarpeiden tunnistaminen asiakkaan arki- ja toimintaympäristöissä olivat riippuvaisia siitä, että minkälaisia mahdollisuuksia toteuttamiseen oli. Kuitenkin tuloksista nousi esille, että koti- ja arkiympäristön lähtökohtien tiedostaminen tavoitteiden laatimisessa on tärkeää, jotta tavoitteet vastaisivat asiakkaan todellisia tarpeita arjessa toimimisen sujumiseksi. Asiakkaan arkiympäristössä tehdyt kartoitukset tuovat esille konkreettiset tarpeet ja tavoitteiden laatiminen suuntautuu todennäköisemmin arjessa toimimiseen (Reunanen 2017: 72).

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissa nousi esille, että asiakkaalla tulisi olla mahdollisuus valmistautua tavoitteiden laatimiseen ja yhteisiin tapaamisiin. Asiakkaalle annetaan mahdollisuus valmistautua etukäteen tavoitteiden laatimiseen yhdessä omaisen kanssa. Valmistautumisessa he voivat pohtia arjen toimintojen sujumista ja toiveita muutokselle (Karhula ym. 2022: 289). Tuloksista tuli ilmi, että asiakkaan mahdollisuus

valmistautumiseen koettiin tärkeäksi, koska sen avulla vahvistetaan asiakkaan toimijuutta ja aktiivista roolia tavoitteen laatimisessa. Tutkimuksellisen kehittämistyön tulosten osalta korostui, että asiakkaan tarpeiden tunnistamisen jälkeen tavoitteiden tulee olla asiakkaasta lähtöisin ja asiakkaan oma. Tavoitteiden tulee liittyä arkeen ja mahdollista toteuttaa arjessa. Asiakkaan tarpeista lähtöisin oleviin tavoitteisiin pystyy sitoutumaan (Preene ym. 2016).

Tavoitteiden yhdistyminen arkeen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia tarkastellessa esille nousi, että tavoitteiden arkeen yhdistäminen on haastavaa ja konkreettiset toimintatavat jäävät tavoitteen laatimisen tasolle. Tuloksista nousi kuitenkin tekijöitä, jotka edistävät tavoitteiden arkeen yhdistymistä, kuten asiakkaan arkiympäristön kartoittaminen sekä siihen tutustuminen. Reunanen (2017: 72) esittääkin, että tavoitteiden laatiminen asiakkaan arkiympäristössä lisäsi ymmärrystä arjen vaatimuksista ja tavoitteiden lähtökohdat yhdistyivät todennäköisemmin arkeen.

Tavoitteiden yhdistymistä arkeen edistivät tulosten perusteella arjen sanoittaminen ja keskusteluiden peilaaminen arkeen. Arjesta keskusteltiin yhdessä asiakkaan kanssa pohtien edistäviä ja heikentäviä tekijöitä arjen suoriutumisen kannalta (Karhula ym. 2022: 289). Suoriutumista sanoittamalla saadaan selville asiakkaan tarpeet arjen sujumiseksi ja tavoitteet kuntoutumiselle.

Yhtenäisten toimintakäytäntöjen rakentuminen

Tavoitteen laatimisen toimintakäytännöistä tuloksista kuvautui erilaisia toimintakäytäntöjä ja menetelmiä, joita ammattilaiset käyttävät tavoitteiden laatimisessa. Yhteiselle toimintakäytäntöjen kehittämiselle oli tarve ja kehittäminen ammattilaisten kesken koettiin antoisaksi.

Tuloksista välittyi, että ammattilaisten oli luontevaa pohtia näkökulmia oman työn lähtökohdista. Toimivia toimintakäytäntöjä oli olemassa, mutta ne eivät olleet vielä toimintaympäristössä yhteisiä. Tavoitteiden laatimisessa keinot niiden yhdistymiseksi arkeen jäivät tavoitteen laatimisen tasolle, joten yhteisten toimintakäytäntöjen kehittämisessä tulisikin keskittyä arjen lähtökohtiin.

9.2 Tutkimuksellisen kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi

Tutkimuksellinen kehittämistyön lähtökohtana oli toimintaympäristöstä nousseet haasteet tavoitteiden laatimisessa ja tarve tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöihin. Tutkimuksellinen kehittämistyön tekeminen sijoittui ajankohtaan, jossa Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa ja rakennettiin yhteisiä toimintakäytäntöjä. Yhteisten toimintatapojen rakentaminen antoi kehittämiselle hyvät lähtökohdat, mutta toisaalta organisaatiossa rakennemuutos vei myös voimavaroja.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kutsut yhteiskehittelyyn lähetettiin kuntoutuspäälliköiden kautta osastonhoitajille, jotka välittivät kutsut ammattilaisille. Kuntoutuspäälliköille ja esihenkilöille ilmoitettiin yhteiskehittelyyn osallistuvat ammattilaiset, jotta tämä voitiin huomioida heidän työjärjestelyissä. Kutsujen välittämisessä oli haasteita, koska organisaatiossa oli ammattilaisia, jotka eivät kutsua saaneet. Jatkossa vastaavanlaisissa tilanteissa olisin välittänyt tietoa tutkimuksellisesta kehittämistyöstä useita eri kanavia pitkin ja pitänyt perehdyttämistilaisuuksia esimerkiksi osastokokouksissa Teamsin avulla. Tiedon välittäminen tulisi tapahtua hyvissä ajoin, jotta saavuttavuus olisi hyvä ja ammattilaiset voisivat varautua työjärjestelyissä hyvissä ajoin ennen osallistumistaan.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävien aineistonkeruu toteutui yhteiskehittelyinä. Tutkimuksellisen kehittämistyön yhteiskehittelyihin osallistui seitsemän fysioterapeuttia. Ammattilaiset osallistuivat aktiivisesti yhteiskehittelyissä, ja pienryhmä mahdollisti turvallisen ympäristön keskusteluille. Lisäksi osallistumista ja keskustelua tuettiin näkökulmien kirjaamisella post-it-lapuille ja papereille. Näkökulmien kirjottamisen tärkeystä muistuteltiin työpajojen aikana, koska usein keskustelu innosti pohtimaan monia näkökulmia, ilman että niitä kirjoitettiin lapuille. Ammattilaisista osa tunsivat toisensa jo entuudestaan, mutta osa oli toisilleen vieraita. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä oli myös osalle tuttu aikaisemmasta yhteistyöstä.

Työpajat toteutuvat alustavan suunnitelman (Liite 5) mukaisesti. Ensimmäiseen työpajaan oli sisällytetty kaksi kehittämistehtävää, josta muodostui iso kokonaisuus. Jälkikäteen työskentelyä pohtiessa tuntui, että teemoja oli liian monta tai niitä olisi pitänyt rajata tarkemmin. Lisäksi teemojen olisi pitänyt ohjata pohtimista vielä vahvemmin tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi sekä niiden toimintakäytäntöjen kehittämiseksi. Toista työpajaa ohjasi kolmas kehittämistehtävä, joka oli kokonaisuudeltaan sopiva työskentelyaikaan. Tutkimuksellisen kehittämistyön yhteiskehittelyn loppuyhteenveto ääninauhoi-

tettiin. Aineistoa tarkastelleessa se osoittautui kohtuulliseksi, mutta koko työpajan ääninauhoituksen avulla siitä olisin saanut kattavamman. Tämän toteutumiseen olisi tarvinnut rekrytoida taustahenkilöitä, jotka olisivat huolehtineet käytännön järjestelyiden sujumisesta.

Tässä tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset perustuivat ammattilaisten näkökulmiin organisaation linjauksen vuoksi. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön ei ollut mahdollisuutta kutsua mukaan asiakkaita, joka oli alkuperäinen suunnitelman lähtökohta. Tavoitteen laatimisen toimintatapojen kehittämisessä perustana tulisi olla asiakkaiden mukaanotto palveluiden kehittämiseen (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010). Asiakkaiden poisjäämistä huolimatta kehittämistyö eteni asiakkaan tarpeiden ja toimijuuden näkökulmasta.

9.3 Tutkimuksellisen kehittämistyön eettiset kysymykset

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutettiin hyviä tieteellisiä menettelytapoja sekä lainsäädäntöä ja organisaation tietosuojaohteita noudattaen. Kehittämistyö toteutettiin huolellisesti, vastuullisesti ja luotettavasti hyvää tieteellistä käytäntöä toteuttaen (Tutkimustieteen neuvottelukunta).

Tutkimuksellista kehittämistyötä varten haettiin lupa Pirkanmaan hyvinvointialueelta avokuntoutuksen vastuualueelta. Ennen tutkimusluvan hakemista tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimussuunnitelma hyväksyttiin Metropolia Ammattikorkeakoulussa, kehittämistyön ohjaajien toimesta. Tutkimusluvan hyväksyi Pirkanmaan Hyvinvointialue. Rekisterinpitäjänä toimi Pirkanmaan hyvinvointialue.

Tiedotin tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuneita tutkimuskäytännöistä, aineiston käytöstä ja vapaaehtoisuudesta. Osallistumisen pystyi keskeyttämään ilman syytä tai seuraamuksia, ajankohdasta riippumatta ja missä vaiheessa tutkimuksellista kehittämistyötä tahansa. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuneiden henkilötietoja ei julkaista eikä mukana olleita voi tunnistaa. (Tutkimustieteen neuvottelukunta.) Tietoja käytettiin rekisteriselosteen mukaisesti, noudattaen organisaation ajantasaisia tietosuojaohteita. Tiedot tallennettiin organisaation suojatulle p-asemalle, johon oli pääsy vain kehittämistyön vastuuhenkilöllä ja minulla kehittämistyön tekijänä. Vastasin yksin tutkimuksellisen kehittämistyön tekijänä kerätyn aineiston litteroinnista ja analysoinnista. Työn valmistuttua sähköiset aineistot hävitettiin pysyvästi p-asemalta. Paperinen materiaali hävitettiin tietosuojajätteen mukana tietosuojasuojaohteita noudattaen.

9.4 Tutkimuksellisen kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Tutkimuksellinen kehittämistyö toteutui toimintatutkimuksen syklin ensimmäisessä suunnitelmavaiheessa, jonka tarkoituksena on kehittämisen aloittaminen. Tutkimuksellisen kehittämistyö oli yksi kehittämisen vaihe, ja tulevaisuudessa painopiste tulisi sijoitua toiminnan kehittämiseen ja reflektion perusteella toiminnan jatkokehittämiseen. Jatkokehittäminen toteutuu syklin seuraavissa vaiheissa. (Heikkinen ym. 2008: 78.)

Tutkimuksellinen kehittämistyö vastasi toimintaympäristön tarpeisin yhteisten toimintakäytäntöjen kehittämisen kautta tavoitteen laatimisen haasteisiin. Kehittämistyö rajautui asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjen kehittämiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotos antoi ymmärrystä asiakkaan toimijuudesta tavoitteiden laatimisessa ja perustan sen toteutumiselle. Tulokset ovat alusta jatkokehittämiselle yhtenäisten toimintakäytäntöjen kehittämiseksi.

Jatkokehittämisen perustaksi tulisi nousta asiakkaiden näkökulmien kuuleminen ja todellisen yhteistoiminnan kautta toteutuva kehittäminen. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä ei ollut mahdollisuutta asiakkaiden näkökulmien kuulemiselle organisaation linjausten vuoksi, vaan näkökulmat perustuivat ainoastaan ammattilaisiin kuvauksiin. Kuntoutuksen paradigman muutos ja terveydenhuoltolaki pyrkivät vahvistamaan asiakkaiden asemaa, joten palveluiden käyttäjät tulisi ottaa mukaan palveluiden kehittämiseen, jotta heidän todellisiin tarpeisiin vastataan palveluiden osalta (Terveydenhuoltolaki 2010; Koivuniemi ym. 2014: 88–89.) Yhtenäisten toimintakäytäntöjen kehittäminen vaatii vielä jatkokehittämistä, jossa voidaan hyödyntää kuvausta asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöistä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia voidaan hyödyntää kuntoutuksen eri toimintaympäristöissä niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti, kun kehitetään asiakkaan tarpeita vastaavia tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä. Tulokset ovat pohjana myös kehittämiseksi, jossa kuntoutuksen palveluita, kuten tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kuntoutustarpeen arvioimista, viedään asiakkaan tarpeiden mukaisesti hänen arkeensa.

Lähteet

Alanko Tuulikki & Karhula Maarit & Piirainen Arja & Kröger Teppo & Nikander Riku. 2017. Kuntoutuksen osallistaminen tavoitteenasettamisprosessiin ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin - Loppuraportti. Työraportteja 133/2017. Helsinki: Kelan tutkimus.

Autti-Rämö Ilona & Mikkelsen Marja & Lappalainen Tiina 2022. Kuntoutumisen prosessi. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). Kuntoutuminen. Tallinna: Duodecim.

Autti-Rämö Ilona & Salminen Anna-Liisa & Rajavaara Marketta & Melkas Susanna 2022. Kuntoutuminen edellytykset. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). Kuntoutuminen. Tallinna: Duodecim.

Baker Susan & Marshak Helen & Rice Gail & Zimmerman Grenith 2001. Patient Participation in Physical Therapy Goal Setting. *Physical Therapy* 81 (5). 1118-26.
<<https://www-proquest-com.ezproxy.metropolia.fi/central/docview/223118865/4F62BC9505EB4892PQ/1?accountid=11363>>. Viitattu 25.7.2023.

Crawford L. & Maxwell H. & Colquhoun H. & Kingsnorth S. & Fehlings D. & Zarshenas S., McFarland S. & Nora Fayed 2022. Facilitators and barriers to patient-centred goal-setting in rehabilitation: A scoping review. *Clinical Rehabilitation*. 36 (12). 1694–1704.
<<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9574028/>>. Viitattu 28.11.2023.

Heikkinen Hannu L.T. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa: Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toimi.) 2008. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen Hannu L.T. & Kontinen Tiina & Häkkinen Päivi 2008. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa: Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toimi.) 2008. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Kiilakoski Tomi 2008. Teoksessa: Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toimi.) 2008. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toimi.) 2008. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Huovinen Terhi & Rovio Esa 2008. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa: Heikkinen Hannu L.T. & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toimi.) 2008. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Innokylä. <<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/learning-cafe-eli-oppimiskahvila>> viitattu 26.3.2023.

Kananen Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistyön muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karhula Maarit & Sellman Jaana & Sipari Salla & Ylisassi Hilikka. 2022. Kuntoutuksen tavoitteet ja sisällön rakentuminen. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). Kuntoutuminen. Tallinna: Duodecim.

Koivuniemi Kauko, Holmberg-Marttila Doris, Hirsso Päivi ja Mattelmäki Ulla 2014. Terveystieteiden kompassi Avain asiakkuuteen. Riika: Duodecim.

Koivuniemi Kauko & Simonen Kimmo 2011. Kohti asiakkuutta - Ihmistä arvostava terveydenhuolto. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. Duodecim, Tallinna.

Koskinen Iina & Ruuska Maria & Suni Tanja 2018. Tutkimuksesta toimintaan – Tieteen tekijän opas viestintään ja vaikuttamiseen. Tallinna: Art House Oy.

Kostamo Pipsa & Airaksinen Tiina & Vilkkä Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi – Opas ammatilliseen opinnäytetyöhön. Tallinna: Art House Oy.

Laukkala Tanja & Tuomi Jenni & Sukula Seija 2015. GAS-menetelmä (Goal attainment scaling). Teoksessa: Gas-menetelmästä sovellukseen. Sukula Seija & Vainiemi Kirsi & Laukkala Tanja (toim.). Tampere: Kela.

Leach Emma & Cornwell Petrea & Flemming Jenny & Haines Terrence 2010. Patient centered goal-setting in a subacute rehabilitation setting. *Disabil Rehabil.* 2010. 32 (2):159–72. <<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19562579/>>. Viitattu 20.8.2023.

Leino Eeva 2004. Sosiaalisen näkökulman väistämättömyys lääkinnällisessä kuntoutuksessa. Teoksessa Jyrkämä Jyrki & Seikkula Jaakko & Karjalainen Vappu & Vilkkumaa Ilpo & Arnkil Tom Erik. *Kuntoutus kanssamme: ihmisen toimijuuden tukeminen.* Helsinki: Stakes Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2004.

Musikka-Siirtola Marjatta & Anttila Heidi 2015. ICF-käsitteistö toimintakyvyn arvioinnissa. Teoksessa: *Gas-menetelmästä sovellukseen.* Sukula Seija & Vainiemi Kirsi & Laukkala Tanja (toim.). Tampere: Kela.

Paltamaa Jaana & Kaakkurinniemi Eija 2022. ICF toimintakyvyn mallina ja luokituksena. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). *Kuntoutuminen.* Tallinna: Duodecim.

Paltamaa Jaana & Perttilä Pirkko 2015. Toimintakyvyn arviointi: ICF teoriasta käytäntöön. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Plant Sarah & Tyson Sarah & Kirk Susan & Parsons John 2016. What are the barriers and facilitators to goal-setting during rehabilitation for stroke and other acquired brain injuries? A systematic review and meta-synthesis. *Clin Rehabil* 30 (9). 921–930. <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4978164/>>. Viitattu 15.5.2023.

Pirkanmaan hyvinvointialue. <https://www.tays.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Pirkanmaan_hyvinvointialue> Viitattu 9.10.2022.

Preene Line & Soberg Helene L & Dalen Håkon & Nyquist Astrid & Jahnsen Reidun. 2021. Rehabilitation Goals and Effects of Goal Achievement on Outcome Following an Adapted Physical Activity-Based Rehabilitation Intervention. et al. *Patient Preference and Adherence.* 15. 1545-1555. <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8277449/>>. Viitattu 20.11.2022.

Maribo Thomas & Jensen Charlotte Maria & Madsen Louise Sofia & Handberg Charlotte 2020. Experiences with and perspectives on goal setting in spinal cord injury rehabilitation: a systematic review of qualitative studies. *Spinal Cord*. 58 (9). 949–958. <<https://www.nature.com/articles/s41393-020-0485-8>>. Viitattu 13.11.2022.

Reunanen Merja 2018. Toimijuus kuntoutumisen tavoitteena. *Kuntoutus*. 41 (1). <<https://journal.fi/kuntoutus/article/view/100415>>. Viitattu 28.10.2022.

Reunanen Merja 2017. Toimijuus kuntoutuskokemusten kerronnassa ja fysioterapian kohtaamisissa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Sainio Päivi & Salminen Anna-Liisa 2022. Toimintakyvyn arviointi ja menetelmät. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). *Kuntoutuminen*. Tallinna: Duodecim.

Salminen Anna-Liisa & Järvikoski Aila & Härkäpää Kristiina 2022. Teoria, viitekehykset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta, Melkas Susanna (toim.). *Kuntoutuminen*. Tallinna: Duodecim.

Seppänen-Järvelä Riitta 2020. Tavoitteellista kuntoutusta ja kuntoutumista. *Kuntoutus* 43(1). <<https://doi.org/10.37451/kuntoutus.95527>> Viitattu 21.1.2023.

Sipari Salla & Mäkinen Elisa 2012. Yhdessä rakentuva kuntoutusosaaminen. Metropolian ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-Artikkelit. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122860/AATOS_6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.11.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022. Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet: Opas terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisille ja kuntoutuksen parissa työskenteleville. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022: 17. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164488/STM_2022_17_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 19.9.2023.

Soteuudistus. ><https://soteuudistus.pirkanmaa.fi/pirkanmaan-tulevaisuuden-sote-keskus/kuntoutuspalvelut/>> Viitattu 15.10.2022.

Stevens Anita & Köke Albere & Weijden Trudy van der & Beurskens Anna 2017. Ready for goal setting? Process evaluation of a patient-specific goal-setting method in physiotherapy. BMC Health Services Research 17. 618.

<<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5579955/>>. Viitattu 4.11.2022.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 30.12.2010/1326 §29 < <https://finlex.fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L3P29> >. Viitattu 9.10.2022.

Toikko Timo & Rantanen Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimustieteiden neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf> Viitattu 28.12.2022.

Vilka Hanna 2015. Tutki ja Kehitä. Juva: Pk-kustannus.

Ylisassi Hilkka & Sormunen Erja & Mäenpää-Moilanen Eija & Martimo Kari-Pekka 2018. Tavoitteet kuntoutuksen toimijuuden edistäjinä Tule-kurssilla. Kuntoutus. 41 (3). 5–20. ><https://journal.fi/kuntoutus/article/view/97463>> Viitattu 20.1.2023.

Arvoisa avokuntoutuksen ammattilainen**KUTSU**

Toivoisin juuri sinut mukaan kehittämään asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Kehittäminen toteutetaan kahtena työpajana, joita ohjaavat kehittämistyön kehittämis-tehtävät. Ensimmäisessä työpajassa kehitetään, mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta sekä minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammat-tilaisten näkökulmasta. Toisessa työpajassa kehitetään, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yh-distymiseksi ammattilaisten näkökulmasta.

Työpajaan kutsutaan avokuntoutuksen eri alueiden ammattilaisia. Sinun ei tarvitse etu-käteen valmistautua tai perehtyä aiheisiin. Työpaja kestää noin 90 min. Ryhmään osal-listuu 12–16 ammattilaista. Työpajassa työskennellään keskustellen eri teemoista, jotka tulevat kehittämistyön teoriaosuudesta.

Osallistuminen on vapaaehtoista, ja sinulla on oikeus keskeyttää osallistuminen mil-loin tahansa syytä ilmoittamatta. Ennen työpajaan osallistumista sinun tarvitsee tutustua tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimustiedotteeseen ja tietosuojaselosteeseen. Mikäli haluat osallistua kehittämistyöhön, sinun tulee antaa suostumus osallistumisesta.

Paikkana on Pirkanmaan hyvinvointialueen avokuntoutuksen tilat Tursonkatu 4, Tam-pere. Ajankohta on syyskuu-lokakuu 2023. Tarkemmat tiedot ajasta ja paikasta anneaan ilmoittautumisen yhteydessä. Myös toive etänä tapahtuvasta työpajasta huomioi-daan mahdollisuuksien mukaan.

Annan mielellään lisätietoa tarvittaessa. Ilmoittautumiset mielellään sähköpostilla. Lisä-tietoja on mahdollista saada puhelimitse, soittopyyntö toivotaan sähköpostilla.

Riikka Pitkänen
Fysioterapeutti
Kuntoutuksen YAMK-opiskelija
p. 041 *****
sähköpostiosoite *****

Tarkoituksena on kehittää asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toi-mintamallia tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Kehittämistehtävien aineistoja käytetään Riikka Pitkäsen Tutkimuksellisessa kehittämis-työssä, joka on osa kuntoutuksen YAMK-opintoja Metropolian ammattikorkeakoulussa.

1.4.2023

TIEDOTE TUTKIMUKSELLISESTA KEHITTÄMISTYÖSTÄ AMMATTILAISELLE

Tutkimuksellinen kehittämissyö: Asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytännöt tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

Pyyntö osallistua tutkimukselliseen kehittämistyöhön.

Pyydän teitä osallistumaan tutkimuksellisen kehittämistyöhön, jotka toteutuvat kahdessa työpajassa. Tarkoituksena on 1) kuvata, mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta 2) kuvata, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta 3) kuvata, mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Lukekaa rauhassa tämä tiedote. Jos Teillä on kysyttävää, voitte olla yhteydessä kehittämistyön tekijään (yhteystiedot löytyvät asiakirjan lopusta). Jos päätätte osallistua tutkimukseen, Teitä pyydetään allekirjoittamaan erillinen suostumus.

Tutkimuksellinen kehittämistyön tarkoitus

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää Pirkanmaan hyvinvointialueen avokuntoutukseen asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintamallia tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotos on kuvaus asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisen toimintakäytäntöjä tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi. Pirkanmaan hyvinvointialue on kehittämistyön toimintaympäristö.

Tutkimuksellisen kehittämistyön kulku

Tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävät järjestetään kahdessa työpajassa, johon osallistuu avokuntoutuksen ammattilaisia. Työpajan kesto on noin 90 min/kerta. Työpaja toteutetaan lähitapaamisena avokuntoutuksen tiloissa. Työpajan aiheet tulevat kehittämistyön teoriaosuudesta sekä ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävien yhteenvedon aineiston keruun sisällöstä.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt sekä mahdolliset riskit ja haitat

On mahdollista, että osallistumisesta tutkimuksellisen kehittämistyöhön ei ole teille hyötyä.

Tutkimuksellisen kehittämistyön avulla pyritään kuvaamaan, mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta ja minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimisessa tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta sekä mitä yhteisiä toimintakäytäntöjä tarvitaan asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimiseen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimukseen osallistuminen voi vahvistaa teidän omaa ammatillista osaamistanne ja teillä on mahdollisuus olla mukana kehittämässä avokuntoutuksen toimintamalleja.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän rooli on fasilitoija, joka vastaa siitä, että työpajat toteutuvat suunnitellusti. Tarkoituksena on osallistujien aktiivinen osallistuminen.

Henkilötietojen käsittely ja tietojen luottamuksellisuus

Tutkimuksellista kehittämistyötä varten henkilötietonne käsitellään kuvattua tavalla. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellisena perusteena on tutkimukseen osallistuvan yksiselitteinen ja tietoinen suostumus.

Tutkimuksellisen kehittämistyön rekisteriin tallennetaan vain kyseisen kehittämistyön tarkoituksen kannalta välttämättömiä henkilötietoja, jotka ovat kuvattu tarkemmin tutkimuksen tietosuojaselosteessa. Tutkimustuloksia ja teistä kerättyjä henkilötietojanne käsitellään luottamuksellisesti henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Ei-sähköisessä muodossa olevia henkilötietojanne sisältäviä aineistoja tullaan säilyttämään lukitussa kaapissa, johon on pääsy ainoastaan tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijällä.

Lopullisessa raportissa ei ole tunnistettavissa olevia henkilöitä, koska työpajan äänityksessä tallentunut ääni katoaa litteroinnin yhteydessä ja käsiala-aineistoa ei liitetä kehittämistyöhön. Tietoja ei anneta missään vaiheessa tutkimuksellisen kehittämistyön ulkopuolisille henkilöille.

Kaikkia teitä koskevien tietojenne säilytyksestä ja käsittelystä vastaa tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä, Riikka Pitkänen, jolla on myös salassapitovelvollisuus.

Tutkimuksellisen kehittämistyön yhteydessä kerättyjä tietoja säilytetään tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän hallusta yllä kuvatusti, kunnes Metropolian ammattikorkeakoulu on hyväksynyt tutkimuksellisen kehittämistyön, jonka jälkeen ne hävitetään.

Osallistumisen vapaaehtoisuus

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte keskeyttää osallistumisenne koska tahansa syytä ilmoittamatta. Voitte myös keskeyttää osallistumisenne missä tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheessa tahansa ennen sen päätymistä ilman, että siitä koituu sinulle mitään haittaa. Voit myös peruttaa tämän suostumuksen. Jos päätät peruttaa suostumuksesi, tai osallistumisesi keskeytyy muusta syystä kesken työpajan, siihen mennessä kerättyjä tietoja käytetään osana aineistoa. Suostumuksenne peruuttaminen tapahtuu olemalla yhteydessä tämän kehittämistyön tekijään joko sähköpostilla tai puhelimitse.

Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeudet

Teillä on oikeus saada informaatiota mihin teistä kerättyjä tietoja on käytetty ja pyytää tietojenne oikaisemista tai täydentämistä, jos havaitsette niissä virheen tai ne ovat puutteellisia tai epätarkkoja. Teillä on myös oikeus pyytää tietojenne poistamista tutkimuksellisesta kehittämistyöstä ("oikeus tulla unohdetuksi") tai niiden käytön rajoittamista ja vastustaa käsittelyä ilmoittamalla siitä kehittämistyön tekijälle.

Teillä on oikeus ottaa yhteyttä tietosuojavastaavaan tietosuojavastaava@pirha.fi.

Henkilötietojen säilytyksestä Metropolian verkkoasemalla liittyviin tietosuojasi-oihin saat olemalla yhteydessä Metropolian tietosuojavastaavaan sähköpostilla tietosuojavastaava@metropolia.fi.

Teillä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, jos katsotte, että henkilötietojenne käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679 tai muuta sovellettavaa tietosuojalainsäädäntöä. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki, PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihe: 029 566 6700
Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Tutkimuksellisen kehittämistyön kustannukset ja taloudelliset selvitykset

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Osallistujat vastaavat itse matkoihin ja pysäköintiin liittyvistä kustannuksista.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kehittämistyö julkaistaan, kun Metropolian ammattikorkeakoulu on sen hyväksynyt ja työ on julkaisukelpoinen. Valmis tutkimuksellinen kehittämistyö on luettavissa sähköisenä versiona Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksellisen kehittämistyöhön ilmoittautuminen:

Teitä on pyydetty tutustumaan tähän tutkimustiedotteeseen sekä erilliseen tietosuojaselosteeseen. Mikäli haluatte edelleen näihin tutustuttuanne osallistua työpajaan, pyydän teitä ilmoittamaan siitä sähköpostilla tämän kehittämistyön tekijälle XX.8.2023 mennessä.

Mukaan valitaan osallistujat ensisijaisesti ilmoittautumisjärjestyksessä 12–16 ammattilaista. Heille ilmoitetaan valinnasta sähköpostilla. Sähköposti sisältää tarkemmat tiedot toteutumistavoista. Suostumuskaavake tulee olla täytettynä ennen osallistumista työpajaan.

Kaikissa tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän toimesta lähetetyt sähköpostit tulevat organisaation sisäisinä, jolloin niissä toteutuu turvasähköpostiominaisuus.

Lisätiedot ja tutkijoiden yhteystiedot

Mahdollisia kysymyksiä tutkimuksellisesta kehittämistyöstä pyydämme teitä esittämään tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle:

Riikka Pitkänen

riikka.pitkanen@*****

p. 041 *****

Tutkimuksellisen kehittämistyön ohjaavat opettajat ovat:

Salla Sipari, yliopettaja, Metropolia ammattikorkeakoulu

Sari Helenius, lehtori, Metropolia ammattikorkeakoulu

Tutkimuksen tietosuojaseloste

2 (6)

(EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) art. 12, 13 ja 14)

Versio: 1.1

	<p>Lisäksi tässä tutkimuksessa arkaluontoisten henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan seuraaviin kohtiin (valitse sopivat):</p> <p>☐ Artikla 9, 2a: Rekisteröitävän antama nimenomainen suostumus arkaluontoisten tietojen käsittelyyn</p> <p>☐ Artikla 9, 2g: Tärkeää yleistä etua koskeva syy unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla</p> <p>☐ Artikla 9, 2i: Kansanterveyteen liittyvä yleinen etu</p> <p>☐ Artikla 9, 2j: Yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus taikka tieteellinen ja historiallinen tutkimustarkoitus tai tilastollinen tarkoitus</p>
7a Tutkittavien lukumäärä	12-16 avokuntoutuksen fysio- ja toimintaterapeuttia
7b Tietolähteet ja niistä kerättävät henkilötietoryhmittämät	<p>Tutkimusaineisto kerätään seuraavista tietolähteistä. Yksilöi, mitä henkilötietoryhmiä kustakin tietolähteestä kerätään:</p> <p>Työpajaan osallistuvilta ammattilaisilta kerätään seuraavat tiedot: nimi, sähköposti sekä työtehtävä ja ammattinimike. Nimi, sähköposti ja puhelinnumero tarvitaan yhteiskehittelyn osallistujien tietojen keräämiseksi ja tietosuojaselosteen ja tutkittavan suostumuslomakkeen välittämiseksi. Ammattinimike ja työtehtävä tarvitaan, jotta lopullisessa raportissa voidaan kuvata kehittämistehtäviin osallistuvat ammattilaiset. Lisäksi yhteiskehittelyn yhteenveto äänitetään ja tuotokset valokuvataan.</p>
8a Tutkimukseen osallistuvat tutkimuskeskukset ja tietojen vastaanottajat	<p>Tietoja käsitellään seuraavissa tutkimuskeskuksissa tai siirretään seuraaville vastaanottajille tai vastaanottajaryhmille:</p> <p>Tietoja käsitellään vain tutkimukselliseen lehtämistyön tekijän toimesta. Tietoja ei luovuteta tai siirretä muille tahoille.</p>
8b Henkilötietojen luovutukset tutkimuksessa	<p>Henkilötietoja luovutetaan seuraavalle vastaanottajalle, jolloin vastaanottajasta tulee luovutettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä:</p> <p>Tietoja ei luovuteta tai siirretä muille tahoille.</p>
9 Tutkimustulosten julkaiseminen	<p>Julkaisu toiminnan yhteydessä tutkimusaineistoa saatetaan siirtää julkaisijan tietokantaan tutkimustulosten oikeellisuuden varmistamiseksi.</p> <p>Tutkimustuloksia on tarkoitus julkaista:</p> <p>☐ kotimaisissa lehdissä</p> <p>☐ eurooppalaisissa lehdissä</p> <p>☐ EU /ETA-alueen ulkopuolisissa lehdissä</p> <p>☒ verkkojulkaisuissa</p> <p>☒ opinnäytetöiden, kuten väitöskirjojen, julkaisuissa</p> <p>☐ muualla, missä</p> <p>☐ tuloksia ei julkaista</p>

Tutkimuksen tietosuojaseloste

3 (6)

(EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) art. 12, 13 ja 14)

Versio: 1.1

10 Tietojen ja näytteiden siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle	☒ Tietoja ja näytteitä ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle. Mikäli tietoja siirretään EU:n ja ETA-alueen ulkopuolisiin maihin, täydennä tarvittavat tiedot. <table border="1" data-bbox="667 551 1377 730"> <thead> <tr> <th>Maa ja organisaatio</th> <th>Mitä tietoja ja missä muodossa</th> <th>Mitä tarkoitusta varten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table> <p><u>Käytettävät suojaustoimet:</u></p> ☐ Tietoja / näytteitä siirretään kohtamaan, joka Euroopan komission tietosuojan riittävyyttä koskevan päätöksen mukaan varmistaa riittävän tietosuojan tason. Maat, joita suojaustoimi koskee: ☐ Tietoja / näytteitä siirretään kohtamaan, jolla ei ole Euroopan komission tietosuojan riittävyyttä koskevaa päätöstä. Asianmukaiset suojaustoimet siirroissa toteutetaan käyttäen tietojensiirtosopimuksessa Euroopan komission hyväksymiä vakio-lausekkeita, joihin molemmat osapuolet sitoutuvat. Maat, joita suojaustoimi koskee: ☐ Muu tietosuoja-asetuksen V-luvun mukainen suojaustoimi: Maat, joita suojaustoimi koskee:	Maa ja organisaatio	Mitä tietoja ja missä muodossa	Mitä tarkoitusta varten																								
Maa ja organisaatio	Mitä tietoja ja missä muodossa	Mitä tarkoitusta varten																										
11 Tutkimuksen kesto ja henkilötietojen säilytysaika	Henkilötietojen kokonaissäilytysaika koostuu tutkimuksen kestosta, mahdollisista lakisääteisistä säilytysajoista ja mahdollisesta yleisen edun mukaisesta arkistoinnista. Tutkimuksen suunniteltu kesto: 1.5.2023-31.5. 2024 (alkamis- ja päättymispäivä) Henkilötietojen säilytysaika tutkimuksen päättymisen jälkeen: 0 vuotta																											
12 Henkilötietojen suojaustoimenpiteet tutkimuksen aikana	Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerättyjä henkilötietoja käsitellään pseudonymisoidussa muodossa. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä työpajassa yksittäisen henkilön nimi ja yhteystiedot korvataan yksilöllisellä tunnistekoodilla. Tiedot säilytetään tutkimusaineistossa koodattuna ja henkilöön viitataan niissä vain tunnistekoodilla. Aineisto ja henkilön tiedot sen osana myös analysoidaan koodattuina, jolloin yksittäinen henkilö ei ole niissä tunnistettavissa ilman erillistä koodiavainta. Tätä koodiavainta eli tietoa, jonka avulla yksittäisen tutkitavan henkilöllisyys ja hänen tutkimustietonsa voidaan yhdistää toisiinsa, säilyttää ennalta määritelty tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä (Riikka Pitkänen). Tutkimuksellisen kehittämistyön aineistosta ei eritellä yksittäisten henkilöiden tunnistetuilla, vaan aineistossa käsitellään ryhmänä "ammattilainen".																											

Tutkimuksen tietosuojaseloste

4 (6)

(EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) art. 12, 13 ja 14)

Versio: 1.1

	<p>Henkilötietonne käsitellään yllä kuvattua tutkimuksellista kehittämistyötä varten. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellisena perusteena on tutkimukseen osallistuvan yksiselitteinen ja tietoinen suostumus.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön rekisteriin tallennetaan vain kyseisen kehittämistyön tarkoituksen kannalta välttämättömiä henkilötietoja. Teistä kerättyjä henkilötietoja ja tutkimustuloksia käsitellään luottamuksellisesti henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.</p> <p>Henkilötietojenne säilytys: Ei-sähköisessä muodossa olevat henkilötietojenne sisältäviä aineistoja säilytetään lukitussa tilassa, joka on tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän hallussa ja johon on pääsy ainoastaan tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijällä.</p> <p>Työpajan äänityksessä tallentunut ääni katoaa litteroinnin yhteydessä ja käsiala-aineistoa ei liitetä kehittämistyöhön, joten lopullisessa raportissa ole tunnistettavissa yksittäisiä henkilöitä. Tietoja ei anneta tutkimuksellisen kehittämistyön ulkopuolisille henkilöille.</p> <p>Tietoja käsittelevät vain tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä, joka on sitoutunut noudattamaan tutkimuksen toteutumisessa tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeita sekä pitämään salassa kaikki tutkimuksellisessa kehittämistyössä käsiteltävät henkilötiedot.</p> <p>Kaikkia teitä koskevien tietojenne säilytyksestä ja käsittelystä vastaa tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä, Riikka Pitkänen, jolla on myös salassapito-velvollisuus.</p> <p>Tutkimuksellisen kehittämistyön yhteydessä kerättyjä tietoja säilytetään tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän hallusta yllä kuvatuksi, kunnes Metropolian ammattikorkeakoulu on hyväksynyt tutkimuksellisen kehittämistyön, jonka jälkeen ne hävitetään.</p>
13 Tutkittavan oikeudet	
13a Suostumus tutkimukseen osallistumiseen	<p>Tutkittavalla on oikeus peruuttaa suostumuksensa kliiniseen lääketieteelliseen tutkimukseen osallistumiseen, milloin tahansa tutkimuksen aikana ilman perusteluita. Peruuttamista ennen kerättyjä henkilötietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa, mikäli tämä on välttämätöntä ja lainsäädännön mukaan sallittua.</p>
13b Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeudet	<p>Tutkittavalla on tutkimukseen osallistuessa käytössään tietosuojalainsäädännön mukaisia oikeuksia. Näiden oikeuksien laajuuteen vaikuttaa henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste (kts. kohta 6b).</p> <p>☒ Oikeus saada tieto henkilötietojensa käsittelystä Tutkittavalla on oikeus saada tietoa henkilötietojensa käsittelyyn liittyvistä toimenpiteistä.</p> <p>☒ Oikeus saada pääsy tietoihin Tutkittavalla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietoja ja mitä henkilötietoja tutkimuksessa käsitellään. Tutkittava voi myös halutessaan pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista. Jäljennöksen toimittaminen ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin.</p> <p>☒ Oikeus tietojen oikaisemiseen</p>

Tutkimuksen tietosuojaseloste

5 (6)

(EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) art. 12, 13 ja 14)

Versio: 1.1

	<p>Jos käsiteltävissä henkilötiedoissa on epätarkkuuksia tai virheitä, tutkittavalla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä. Mikäli tutkittava kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, voi hän vaatia tietojen käsittelyä rajoitettavan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä varmistaa tietojen paikkansapitävyyden.</p> <p>☒ Oikeus henkilötietojen poistamiseen Tutkittavalla on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista kyseisestä tutkimuksesta. Tutkimusta suorittavalla taholla on kuitenkin oikeus käsitellä tutkittavasta ennen suostumuksen peruuttamista kerättyjä tietoja siinä tutkimuksessa, johon tutkittava on antanut suostumuksensa, mikäli tämä on välttämätöntä.</p> <p>☐ Ei oikeutta henkilötietojen poistamiseen Rekisterinpitäjällä on lakiin perustuva velvollisuus säilyttää henkilötietoja osana tutkimusaineistoa tietyn määräajan esimerkiksi lääkkeiden ja lääkintälaitteita koskevan kansallisen tai EU-lainsäädännön nojalla.</p> <p>☒ Oikeus käsittelyn rajoittamiseen Tutkittavalla on oikeus henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen, jos kyseessä on jokin seuraavista olosuhteista: tutkittava kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden; käsittely on lainvastaista ja tutkittava vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista tai rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja selosteen kohdan 6a mukaiseen tarkoitukseen, mutta tutkittava tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.</p> <p>☒ Vastustamisoikeus Tutkittavalla on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Tällöin rekisterinpitäjä ei voi käsitellä henkilötietoja, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.</p> <p>☒ Oikeus peruuttaa henkilötietojen käsittelyyn annettu suostumus Jos kohdassa 6b on määritelty, että henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu suostumukseen, tutkittavalla on oikeus peruuttaa antamansa suostumus henkilötietojen käsittelyyn.</p> <p>☐ Tutkittavan oikeuksista poikkeaminen Tutkittavan oikeuksista (oikeudesta päästä tietoihinsa, oikaista tietonsa, oikeus käsittelyn rajoittamiseen ja vastustamisoikeus) on mahdollista poiketa tieteellisen tutkimuksen yhteydessä lain edellytysten täytyessä (tietosuojalaki 31 §) ja mikäli on tapauskohtaisesti arvioitu poikkeuksen tarpeellisuus ja asianmukaisuus. Poikkeusmahdollisuus arvioidaan yksittäistapauksissa kunkin pyynnön yhteydessä.</p> <p>Jos tutkittava haluaa käyttää henkilötietojen käsittelyyn liittyviä oikeuksiaan, hänen tulee toimittaa kirjallinen pyyntö rekisterinpitäjälle. Pyyntöstä tulee käydä ilmi tutkimuksen nimi ja toimeksiantaja tai tutkimuksesta vastaava henkilö. Kirjallinen pyyntö tulee toimittaa osoitteeseen:</p> <p>Rekisteröidyn pyynnöistä kieltäytyminen</p>
--	---

Tutkimuksen tietosuojaseloste 6 (6)

(EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016) art. 12, 13 ja 14)

Versio: 1.1

	Mikäli rekisterinpitäjä kieltäytyy joltain osin yllä mainittujen oikeuksien toteuttamisesta, on rekisteröidyllä oikeus saada kieltäytymisestä todistus, mistä käy ilmi kieltäytymisen perusteet. Rekisteröidyllä on oikeus saattaa kieltäytyminen valvontaviranomaisen käsiteltäväksi.
14 Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle	Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, jos rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan soveltuvaa tietosuojasääntelyä. Kansallinen valvontaviranomainen on Suomessa Tietosuojavaltuutetun toimisto, yhteystiedot: Tietosuojavaltuutetun toimisto Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki Puhelin (neuvonta): 029 566 6777 Puhelin (vaihe): 029 566 6700 Faksi: 029 566 6735 Sähköposti (kirjaamo): tietosuoja@om.fi

**TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISTYÖ:
ASIAKKAAN TARPEITA VASTAAVA JA ARKKEEN YHDISTYVIEN TAVOITTEIDEN LAATI-
MISEN TOIMINTAMALLI KUNTOUTUSTARPEEN ARVIOINTIIN**

Minua on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukselliseen kehittämistyöhön

Olen perehtynyt saamaani tutkimustiedotteeseen. Olen saanut riittävästi tietoa tutkimuksellisesta kehittämistyöstä ja sen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojeni keräämisestä. Tutkimuksellisen kehittämistyön sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin askarruttaviin koskeviin kysymyksiini. Selvityksen tutkimuksellisesta kehittämistyöstä antoi minulle Riikka Pitkänen, Pirha avokuntouksesta.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukselliseen kehittämistyöhön.

Ymmärrän, että tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus kieltäytyä osallistumisesta tai peruuttaa jo aiemmin antamani suostumus syytä ilmoittamatta, milloin tahansa tutkimuksellisen kehittämistyön aikana. Jos päätän peruuttaa suostumukseni, ilmoitan siitä kehittämistyön tekijälle Riikka Pitkäselle.

Tutkimuksellisesta kehittämistyöstä kieltäytymisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seurauksia. Olen tietoinen siitä, että mikäli peruutan suostumukseni tai osallistumiseni tutkimukselliseen kehittämistyöhön keskeytyy muusta syystä, siihen mennessä kerättyjä tietojani voidaan edelleen käsitellä tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön ja suostun vapaaehtoisesti osallistumaan sekä ymmärrän, että henkilötietojani käsitellään osana tätä tutkimuksellista kehittämistyötä.

[Paikka] __. __ 20__

Suostun osallistumaan kehittämistyöhön

Osallistujan allekirjoitus

Nimenselvennys

[Paikka] __. __ 20__

Suostumuksen vastaanottaja:

Tekijän allekirjoitus

Nimenselvennys

YHTEISKEHITTELY/TYÖPAJA - ALUSTAVA SUUNNITELMA

Kysymysten teemat rakentuvat tutkimuksellisen kehittämistyön teoriasta asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatiminen tavoitteiden arkeen yhdistymiseksi.

1. Kehittämistehtävä

Kuvata, mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden laatimista tavoitteiden yhdistymiseksi arkeen.

TEEMA 1

Mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteen laatimista?

- Keskustelu asiakkaan kanssa
- Kokonaisvaltaisen toimintakyvyn kartoittamista
- Asiakkaan tarpeiden kartoittaminen
- Tarpeita vastaavien tavoitteen laatiminen
- Yksilöllisyyden huomioiminen
- Asiakkaan valmiudet
- Omaiset, muut läheiset

TEEMA 2

Mitkä tekijät edistävät ja heikentävät tavoitteen laatimisessa asiakkaan toimijuutta?

- Asiakkaan osallistuminen

- Asiakkaan tukeminen
- Asiakkaan ja ammattilaisen yhteistyötä
- Asiakkaan ja ammattilaisen roolit

TEEMA 3

Mitkä tekijät edistävät ja heikentävät asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteiden yhdistymistä arkeen?

- Asiakkaan arjen kartoittaminen
- Asiakkaan arkiympäristö
- Yhdistämistä asiakkaan arkeen

2. Kehittämistehtävä

Kuvata, minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien ja arkeen yhdistyvien tavoitteiden laatimisessa

TEEMA 1

Minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tarpeita vastaavien tavoitteen laatimiseen?

- Keskustelu
- Kokonaisvaltaisen toimintakyvyn kartoittaminen
- Asiakkaan tarpeiden kartoittaminen
- Tarpeita vastaavien tavoitteen laatiminen
- Yksilöllisyyden huomioiminen
- Asiakkaan valmiudet
- Omaiset, muut läheiset

TEEMA 2

Minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on tavoitteen laatimisessa asiakkaan toimijuuden mahdollistamiseksi?

- Asiakas osallistuminen
- Asiakasta tukeminen

TEEMA 3

Minkälaisia nykyisiä toimintakäytäntöjä on asiakkaan tavoitteiden arkeen yhdistämiseksi?

- Asiakkaan arjen kartoittaminen
- Asiakkaan arkiympäristöön tutustuminen
- Yhdistämiseksi asiakkaan arkeen

Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

Liian monta haastetta arjessa mihin tarttua ensimmäiseksi.	Liian monta haastetta arjessa mihin tarttua ensimmäiseksi.	
Haasteita liian monta, ei tiedä mistä aloittaa.		
Omaiset heikentävät, jos epärealistiset odotukset.	Omaisten epärealistiset odotukset.	Omaisten tuki
Omaiset eivät osallistu kuntoutukseen tai toteutukseen.	Omaiset eivät osallistu.	
Omaisten ja lähipiirin asenteet, jos eivät usko tai luota	Omaisten ja lähipiirin asenteet, jos eivät usko tai luota	
Omainen saattaa auttaa liikaa	Omainen saattaa auttaa liikaa	
Omaiset eivät noudata annettuja ohjeita.	Omaiset eivät noudata ohjeita	
Asiakkaalla liian hyvä kuva itsestään.	Asiakkaalla liian hyvä kuva itsestään.	
Ulkopuolisen avun tarve.	Ulkopuolisen avun tarve.	Ulkopuolisen avun tarve